

ВІЙСЬКО

№10 (146) 2012

УКРАЇНИ

14

«BATTLE BOX»
ДЛЯ МИРОТВОРЦІВ

23

«ВІКІНГИ»
ОБРАЛИ
КОНТРАКТ

37

ВУСА,
ЧУПРИНА
І КОЗАЦЬКА
МОДА

НОВИЙ
ОДНОСТРІЙ –
НОВОМУ
УКРАЇНСЬКОМУ
ВІЙСЬКУ

КУРС НА АРМІЮ
ЄВРОПЕЙСЬКОГО ТИПУ

«Нині у Збройних Силах України більше п'ятдесяти відсотків військовослужбовців – за контрактом. Але ми рухаємося далі. Стовідсотковий перехід на контрактну армію залежить від фінансового забезпечення, бюджету держави. Діє програма, яка передбачає соціальне забезпечення військовослужбовців, посилення грошового утримання в усіх родах військ. Ми розпочали з Військово-Морських Сил. Наступний крок — десантні війська. Також триває реформування центральних військових управлінь, модернізується радянська техніка. Переконали, що найближчим часом українська армія буде контрактною, високопрофесійною».

Президент України Віктор Янукович

«ПЕРСПЕКТИВА-2012» — курс на армію європейського типу

У Збройних Силах України з 18 вересня до 4 жовтня тривав комплекс дослідницьких експериментальних командно-штабних навчань «Перспектива-2012» з органами військового управління та військами (силами). Вони стали помітною подією в житті українського суспільства і армії.

Кращим — нагороди від міністра

ЗАВДАННЯ ДЛЯ АРМІЇ

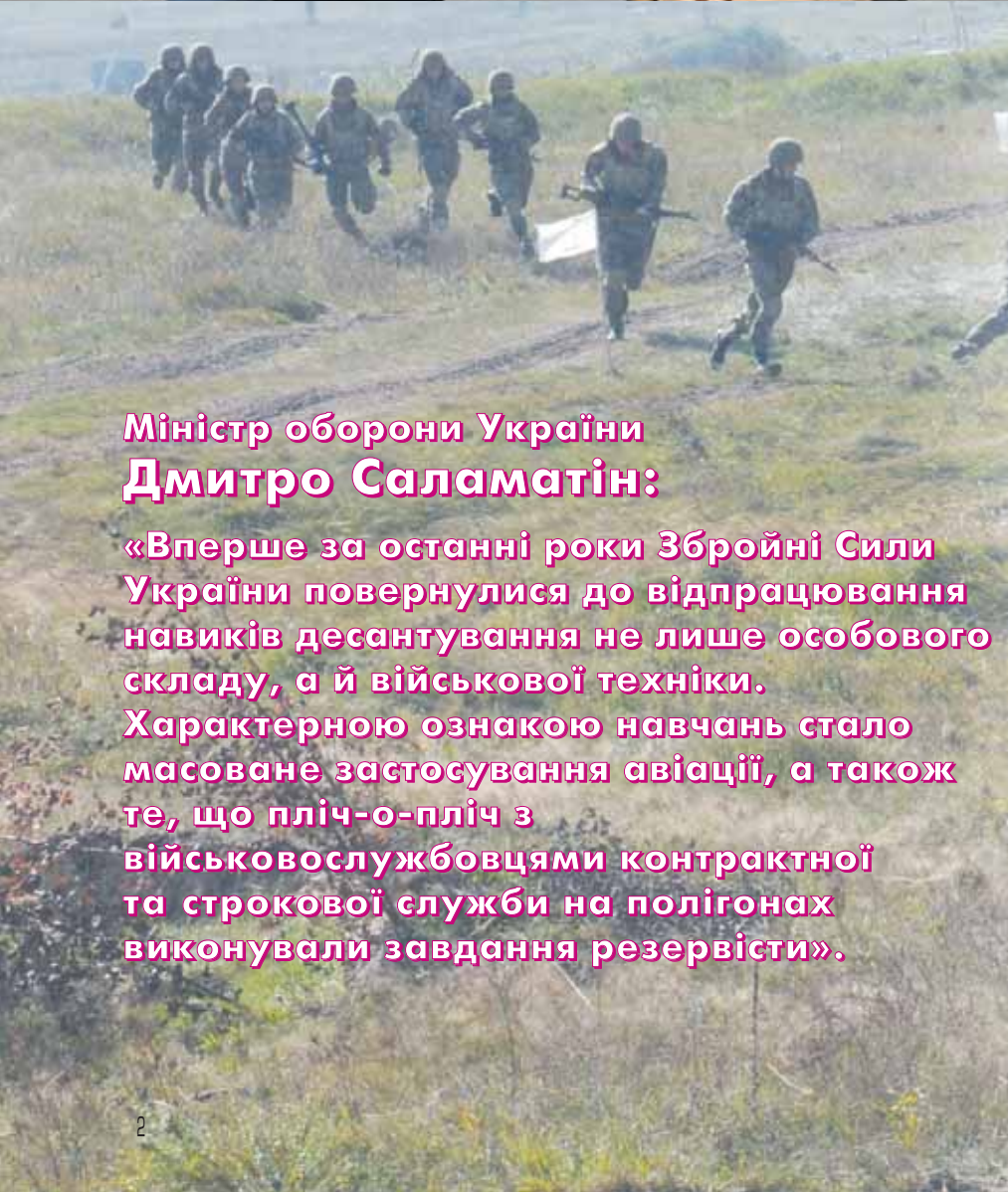
У червні поточного року Указом Президента була введена в дію нова редакція Военної доктрини України. Фахівці відразу зазначили, що документ принципово відрізняється від попереднього. І насамперед тим, що нова доктрина оперує не загальним поняттям «військова безпека», як раніше, а більш конкретним – «військовий конфлікт», що дає змогу повніше визначити всі складові політики держави у цій сфері, у тому числі напрямки вдосконалення підготовки військ (сил) до виконання завдань за призначенням в умовах наявності сучасних та перспективних ризиків і загроз.

Нові нормативні акти ставлять більш відповідальні завдання перед Збройними Силами України. І вирішувати їх вкрай складно.

Начальник Генерального штабу — Головнокомандувач Збройних Сил України генерал-полковник Володимир Замана не випадково зазначив з цього приводу: «Проблеми накопичувалися роками і призвели до того, що сьогодні основу бойового складу ЗСУ становлять військові частини, укомплектовані лише на 15–50% від штатів воєнного часу, які не готові до ефективних дій у сучасних умовах... Неналежне матеріально-технічне забезпечення насущних потреб армії в попередні роки призвело до скорочення переважно бойових частин та накопичення надлишкового людського ресурсу в структурах забезпечення.

Тож сьогодні ми намагаємося утримувати фактично «паперові» Збройні Сили — за чисельністю одні з найбільших у Європі, а за всіма іншими параметрами (соціальними стандартами військової служби, рівнем підготовки та технічної готовності озброєння) значно слабші від армій сусідніх європейських країн.

Найбільше турбує невідповідність Збройних Сил вимогам, продиктованим характером сучасних збройних конфліктів, яким притаманні швидкоплинність, застосуван-

Міністр оборони України Дмитро Саламатін:

«Вперше за останні роки Збройні Сили України повернулися до відпрацювання навиків десантування не лише особового складу, а й військової техніки.

Характерною ознакою навчань стало масоване застосування авіації, а також те, що пліч-о-пліч з військовослужбовцями контрактної та строкової служби на полігонах виконували завдання резервісти».

Хоча деякі ЗМІ навіть поспішили оголосити ці навчання репетицією «конфлікту з Росією». А дехто спробував спекулювати на темі підготовки до відбиття Україною агресії з боку інших сусідів. Але у будь-якому випадку мета військових – навчатися військовій справі не на словах, а на ділі. Збройним Силам України з кожним роком це вдається робити все краще.

ня високоточної зброї і високомобільних підрозділів. З огляду на це і триватиме подальша трансформація вітчизняного війська у нову армію європейського типу».

До речі, слід зазначити, що у Воєнній доктрині наголошу-

Як зазначив начальник українського Генштабу генерал-полковник Володимир Замана, навчання, що проходили в минулому і позаминулому роках, виявили серйозні проблеми у взаємодії між видами Збройних Сил. Тому на вимогу

Військово-Морськими Силами в Криму. Всі вони займатимуться спільною підготовкою Сухопутних, Військово-Повітряних та Військово-Морських Сил.

Саме перевірка життєздатності цих положень і була покладена в основу підготовки і проведення підсумкових навчань цього року. Також нові підходи полягали в тому, що забезпечувався максимальний реалізм навчання із заборонаю «показух». Для стимулювання командирів всіх ланок діяти «по-бойовому» та без оглядки на перевіряючих було

ється на позаблоковому статусі України. Аналізуючи сучасні збройні конфлікти в різних частинах світу, керівництво ЗСУ дійшло висновку, що в найближчій перспективі треба відмовитися від кількісно великих збройних сил мобілізаційного типу, які держава утримувати не може. Враховуючи те, що за наявними прогнозами агресія України не загрожує, відтак держава має 5–6 років, аби перетворити Збройні Сили в компактну, технологічно сучасну та професійну армію, здатну захистити її територіальну цілісність.

Верховного Головнокомандувача нині переглядаються управлінські структури армії. Про масштаб перетворень свідчать цифри: потрібно у п'ять разів зменшити кількість і в три-чотири рази чисельність особового складу органів управління. В основу перспективної системи управління планується покласти міжвидовий принцип керівництва угрупованнями військ. Залишиться Генеральний штаб, до якого будуть структурно включені штаби видів Збройних Сил з певними завданнями і функціями, два оперативні командування і командування

чітко вказано, що ніяких розборів «польотів» з призначенням «кращих», «гірших» та пошуком «винних» не буде.

Всього до комплексу дослідницьких та експериментальних командно-штабних навчань «Перспектива-2012» були залучені практично всі механізовані, високомобільні десантні, артилерійські частини і з'єднання, а також військові підрозділи інших видів і родів військ, які увійдуть до перспективної структури Збройних Сил України. В ході навчання на базі управлінь армійських корпусів були створені два оперативних командування, які виконували завдання у новій перспективній структурі Збройних Сил.

Сергій ТИТЕНКО

21 вересня

240-й центр підготовки підрозділів СВ ЗСУ (Житомирська область)

Експериментальне тактико-спеціальне навчання підрозділів Збройних Сил України.

3 жовтня

Батальйонне тактичне навчання з використанням системи «MILES» та десантуванням підрозділу 95-ї окремої аеромобільної бригади.

4 жовтня

Батальйонне тактичне навчання з бойовою стрільбою з підрозділом 30-ї окремої механізованої бригади.

24 вересня

Ужгородська ділянка полігону

128-ї окремої механізованої бригади
Ротне тактичне навчання з бойовою стрільбою з підрозділами 128-ї окремої механізованої бригади.

25 вересня

Полігон «Прибан»

(Чернівецька область)

Батальйонне тактичне навчання з десантуванням підрозділу 80-го окремого аеромобільного полку.

Розвідники в дозорі

21–25 вересня

м. Болград (Одеська область)

Батальйонне тактичне навчання зведеного загону 79-ї окремої аеромобільної бригади з практичним десантуванням.

25 вересня

239-й полігон «Новомосковський» (Дніпропетровська область)

Тактико-спеціальне навчання із 194-м понтонно-мостовим загonom Державної спеціальної служби транспорту України.

28 вересня–3 жовтня

Батальйонне тактичне навчання з бойовою стрільбою та десантуванням підрозділу 25-ї окремої повітряно-десантної бригади.

24–28 вересня

Полігон «Чауда» ДНВЦ ЗС України (Крим)

Комплекс тактичних навчань з бойовою стрільбою з військовими частинами та підрозділами проти-повітряної оборони Сухопутних військ ЗС України.

17–20 вересня

Аеродром «Бельбек» (Крим)

Льотно-методичний збір винищувальної авіації з відпрацюванням льотно-тактичних вправ з виконанням практичних пусків керованих ракет «повітря-повітря» по повітряних мішенях.

24 вересня

Полігон «Ангарський» (Крим)

Ротне тактичне та двостороннє батальйонне тактичне навчання з підрозділами 36-ї окремої бригади берегової оборони.

АЕЕОІ І ЕДНУЕА ЕАААІАА

Пекельний день видався наприкінці вересня на Житомирському військовому полігоні: десантура обливалася потом, аби «терористи» по повній «отримали на горіхи», а механізовані частини успішно долали 15 кілометрів водної перешкоди. Проте після бою захисники Батьківщини отримали можливість відпочити під виступи військових музикантів.

Знищуючи умовних диверсантів, десантники випробували надсучасні ПТРК, парашутні системи й тактичні костюми, і разом з тим отримали неоціненний досвід зі стратегії і тактики модерного ведення бою. На Житомирщині у рамках національних експериментально-дослідницьких навчань «Перспектива-2012» — аби очистити «район конфлікту від диверсійно-розвідувальних груп противника та незаконних збройних формувань» — залучили майже 900 військовослужбовців та 145 одиниць техніки. Реалізацію легенди навчань Сухопутними військами з повітря підтримувала армійська авіація — вертольоти Мі-8 і Мі-24 разом із легендарними винищувачами від КБ імені Сухого.

Головна мета навчань — дослідити аспекти управління та виявити усі тонкощі взаємодії міжвидових підрозділів. А також практично апробувати нові форми і способи застосування тактичної групи. Особливість її полягала саме у злагодженості дій спецназу, авіації та Сухопутних військ. Основу міжвидової Тактичної групи склали підрозділи військових частин 8-го армійського корпусу, яким коман-

дує генерал-лейтенант Петро Литвин. А дії особового складу оцінював особисто Міністр оборони України Дмитро Саламатін.

«Специфіка цих занять у тому, що навчання відпрацьовані у динаміці, а не у статиці», — прокоментував родзинку головних цюгорічних військових тренувань заступник начальника Генерального штабу Збройних Сил України генерал-лейтенант Віктор Муженко.

Розпочались «бойові дії» з висадки груп спецназу. Рота 95-ї окремої аеромобільної бригади на вертольотах Мі-8, використовуючи новітні керовані парашутні системи «Статус», вийшла у район призначення. Там — теж у взаємодії з вододлазними парами спецпризначення — воїни у смугастих тільниках захопили вигідні рубежі для форсування річки тактичною групою. З повітря десант прикривали літак-розвідник Су-24МР та парадарних вертольотів 3-го окремого полку армійської авіації, яка шквалом вогню громила позиції «противника».

За усім цим у режимі реального часу спостерігали командири: над місцевістю, де проходила опера-

ція, у повітрі кружляв БПЛА (безпілотний літальний апарат), який передавав відеозображення на спеціальний пункт управління. Це місце — справжній мозковий центр навчань, де офіцери за допомогою комп'ютерів та «безпілотника» виявили противника за лічені хвилини. А потім дали точні команди і цінні для бійців ввідні. Такі пункти управління — майбутнє армії. «Якщо Другу світову війну називали війною моторів і зброї, то сучасну називають війною високих технологій. Принаймні такого висновку спочатку дійшли ті, хто воював у Іраку в 2003 році, нині це вже аксіома стратегії», — запевнив журналістів начальник Житомирського військового інституту імені С.П. Корольова Національного авіаційного університету генерал-майор Юрій Даник.

Житомирські десантники отримали команду — форсувати водну перешкоду! Подібними завданнями їх здивувати неможливо — за останні роки такі задачі вони виконували неодноразово. Але отримавши

«Якщо Другу світову війну називали війною моторів і зброї, то сучасну називають війною високих технологій. Принаймні такого висновку спочатку дійшли ті, хто воював у Іраку в 2003 році, нині це вже аксіома стратегії», — запевнив журналістів начальник Житомирського військового інституту імені С.П. Корольова Національного авіаційного університету генерал-майор Юрій Даник

ввідну від вищого керівництва, навіть ветерани військової служби «втратили мову»: ширина ділянки, яку аеромобільному підрозділу довелося форсувати вплав на бронетехніці, сягала майже 15 кілометрів!

Переправу Тактичної групи через водну перешкоду забезпечували військовослужбовці 12-го інженерного полку, що дислокується у Новоград-Волинському, а прикриття переправи від повітряного противника в цей час здійснювали зенітні установки ЗУ-23 та 2С6 «Тунгуска».

Варто зазначити, що одна рота може обладнати понтонно-мостову переправу через річку шириною до 120 метрів за мінімально відведений часовий проміжок. Під час навчань військовослужбовці інже-

нерного полку склали ще й 60-тонний пором, який пересувався за допомогою буксирно-моторних катерів, і за один рейс дозволяв переправити на інший берег водної перешкоди, наприклад, мінометну батарею або танковий взвод.

До речі, щодо танкістів: вперше для новобранців навчання проводили за новим сценарієм, де все було абсолютно натурально. Між тим найскладнішим для них став прохід танка під водою. Офіцери зазначали, що подібне вміння екіпажу схоже на самурайський меч, адже шліфується роками. Тож можна вважати, що на Житомирському полігоні було не ефектне шоу, а справжня бойова робота, у якій танкісти достойно проявили себе. Адже підводне плавання – точніше, ходіння, почасти рятує не тільки броньовану бойову одиницю і екіпаж від ураження артснарядом, а й докорінно змінює хід бою. Отже, виважена тактика проходів і стала

запорукою успіху танкових екіпажів у Житомирі, – запевнили військові експерти.

Навчання продовжилось на тактичному полі, де розвідка виявила умовне збройне формування чисельністю до 600 чоловік. Аби зупинити його подальше просування, вогневі удари нанесли штурмовики Су-25 у співпраці з ланкою вертольотів Мі-24 і артилерійською групою. «Зачищати» територію знову ж таки довірили роті десанту, яку доправили на місце бою вертольотами Мі-8. Десантники за сигналом командира міжвидової Тактичної групи полковника Михайла Забродського практично під шквальним вогнем артилерії нищили «противника». Одночасно з розгромом незаконних збройних формувань були проведені бойові дії в районах, що контролювалися «бойовиками». Операція тривала до повного очищення району конфлікту від диверсійно-розвідувальних сил та незаконно створених збройних формувань.

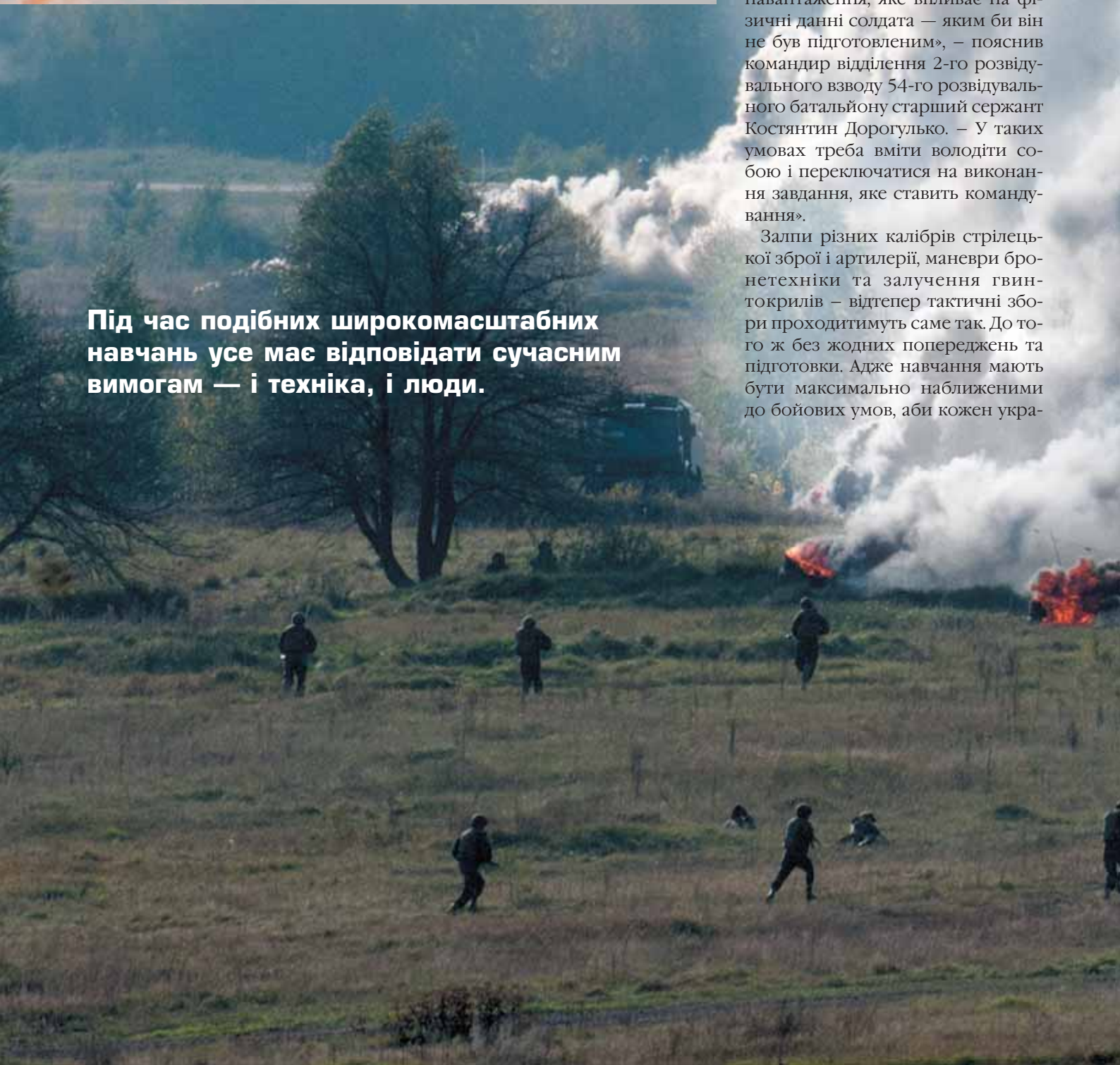
«Важко у навчанні — легко у бою», — крилатий вислів генералісімуса Суворова житомирські військові навіть не перефразували: до «Перспективи — 2012» посилено

Найскладнішим для танкістів став прохід бойової машини під водою. Офіцери зазначали, що подібне вміння екіпажу схоже на самурайський меч, адже шліфується роками.

Протизенітний маневр

Під час подібних широкомасштабних навчань усе має відповідати сучасним вимогам — і техніка, і люди.

готувалися кілька місяців поспіль. І офіцери, і солдати стверджують, що під час подібних широкомасштабних навчань усе має відповідати сучасним вимогам — і техніка, і люди. Витривалість і винахідливість, наприклад, розвідників перевіряли у нових умовах: традиційну стежку розвідника замінили на психологічну смугу перешкод, де солдата від виконання завдання постійно щось відволікало. Але борець зобов'язаний проявити витримку і кмітливість, аби дійти до мети.

«Гучний звук і вибухи дуже діють на психіку людини. Дим, у якому важко дихати — це також психічне навантаження, яке впливає на фізичні данні солдата — яким би він не був підготовленим», — пояснив командир відділення 2-го розвідувального взводу 54-го розвідувального батальйону старший сержант Костянтин Дорогулько. — У таких умовах треба вміти володіти собою і переключатися на виконання завдання, яке ставить командування».

Залпи різних калібрів стрілецької зброї і артилерії, маневри бронетехніки та залучення гвинтокрилів — відтепер тактичні збори проходитимуть саме так. До того ж без жодних попереджень та підготовки. Адже навчання мають бути максимально наближеними до бойових умов, аби кожен укра-

їнський воїн — не зважаючи на те, які погони він носить на плечах — був готовий до оборони рідної землі.

По закінченню навчань кращі військовослужбовці отримали подяки та заохочення Міністра оборони України та Начальника Генерального штабу — Головнокомандувача ЗС України. Керівник оборонного відомства Дмитро Саламатін дав наступну оцінку діям особового складу: «Міжвидова Тактична група виконала поставлені завдання на «відмінно». Навчання «Перспектива-2012» продемонстрували професійність Збройних Сил України і довели готовність армії діяти в умовах, що швидко змінюються, та реагувати на сучасні виклики у світі».

Дмитро Саламатін підкреслив, що вперше за останні роки Збройні Сили України повернулися до відпрацювання навиків десантування не лише особового складу, а й військової техніки. А характерною ознакою навчань стало масоване застосування авіації, а також те, що пліч-о-пліч з військовослужбовцями контрактної та строкової служби на полігонах виконували завдання резервісти.

Ознайомившись з перебігом навчань та використанням у них здобутків вітчизняного оборонпрому, Президент України — Верховний Головнокомандувач

Збройних Сил України Віктор Янукович дав власний прогноз розвитку української армії:

«Нині у Збройних Силах України більше п'ятдесяти відсотків військовослужбовців — за контрактом. Але ми рухаємося далі. Стовідсотковий перехід на контрактну армію залежить від фінансового забезпечення, бюджету держави. Діє програма, яка передбачає соціальне забезпечення військовослужбовців, посилення грошового утримання в усіх родах військ. Ми розпочали з Військово-Морських Сил. Наступний крок — десантні війська. Також триває реформування центральних військових управлінь, модернізується радянська техніка. Переконали, що найближчим часом українська армія буде контрактною, високопрофесійною».

Комплекс дослідницьких експериментальних командно-штабних навчань «Перспектива-2012» став першим практичним результатом в процесі створення армії нового зразка. Адже під час навчань різні види та роди військ відпрацьовували взаємодію між собою та виконували спільні завдання за призначенням у перспективній структурі Збройних Сил України. До того ж активно використовувались елементи сучасної системи управління боєм, індивідуальні засоби цифрового зв'язку і

навігації, було апробовано новітні зразки озброєнь і техніки — «Комбат», «Стугна», БТР-3, БТР-4, комплекс керованої артилерійської зброї «Квітник» та форму одягу, яка якісно відрізняється від попередніх зразків.

«ХТО СКАЗАВ, ЩО МУЗИЦІ НЕМАЄ МІСЦЯ НА ВІЙНІ?!»

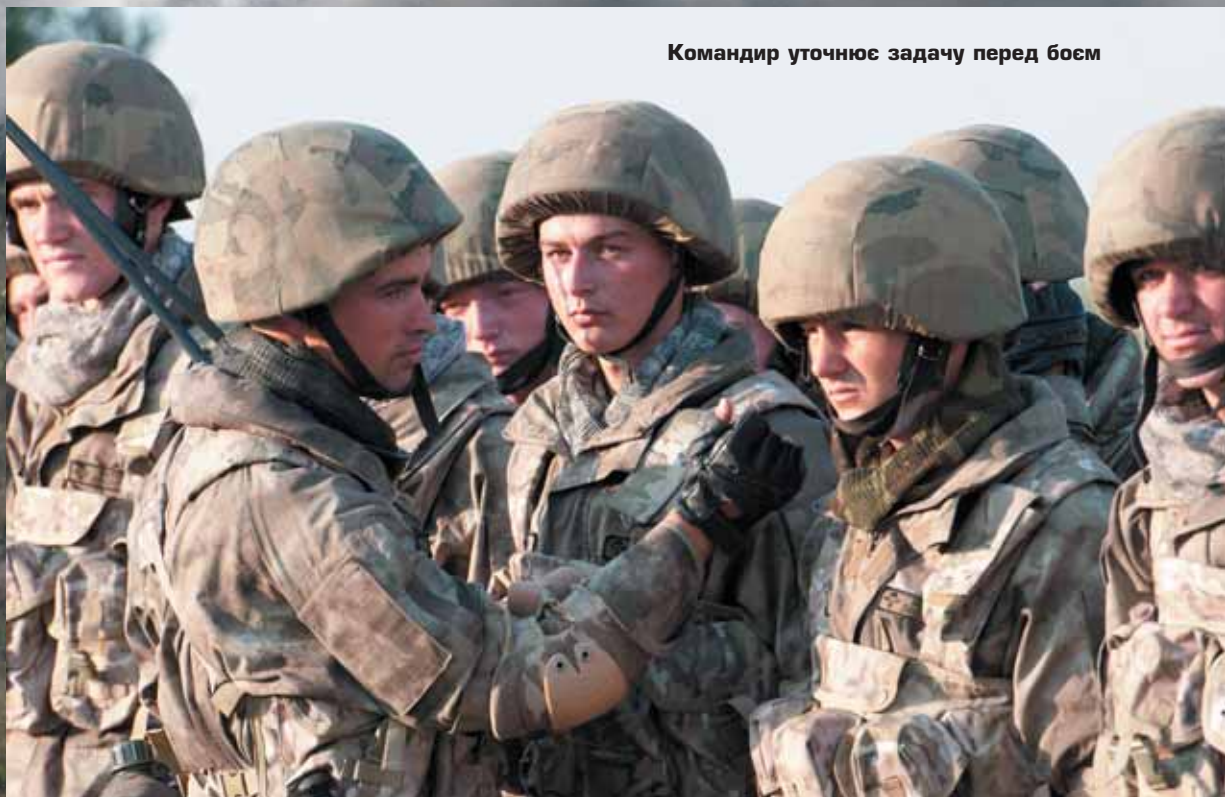
Втомлених — проте задоволених результатом навчань — бійців надвечір чекав сюрприз: вкотре у польових умовах оркестр, балет та солісти Чернігівського військово-музичного центру Сухопутних військ ЗС України дали грандіозний концерт для учасників «Перспективи — 2012». Оскільки погожої днини не було, артисти співали та танцювали у величезному польовому наметі.

Військові оркестранти та солісти виконали відомі національні та світові музичні твори, серед яких пісні Таїсії Повалій «Рідна земля», Анатолія Матвійчука «Єдина родина», Віктора Сігала «Солдат спецназу» та інші.

Військовослужбовцям настільки сподобався виступ артистів у погонах, що останніх наперебій запрошували до своїх військових гарнізонів на святкування 21-ї річниці Збройних Сил України.

Віталій ЛУГОВСЬКИЙ

Командир уточнює задачу перед боєм

Для морських піхотинців легенда навчань була окреслена так: у районі гори Колан — Баїр виявлено озброєний загін чисельністю близько 100 чоловік. Бойовики захопили важливий державний об'єкт, на якому обладнали базу і розпочали накопичувати зброю, техніку і людські ресурси. Командир батальйону морської піхоти отримав наказ знайти та знищити незаконне збройне формування.

Під покровом ночі морпіхи здійснили 120-кілометровий марш з пункту постійної дислокації до Ангарського полігону, де після невеликої оперативної паузи розпочали пошук бойовиків. Роль їхніх «супротивників» зіграла гірсько-піхотна рота окремої бригади берегової оборони, для якої морські

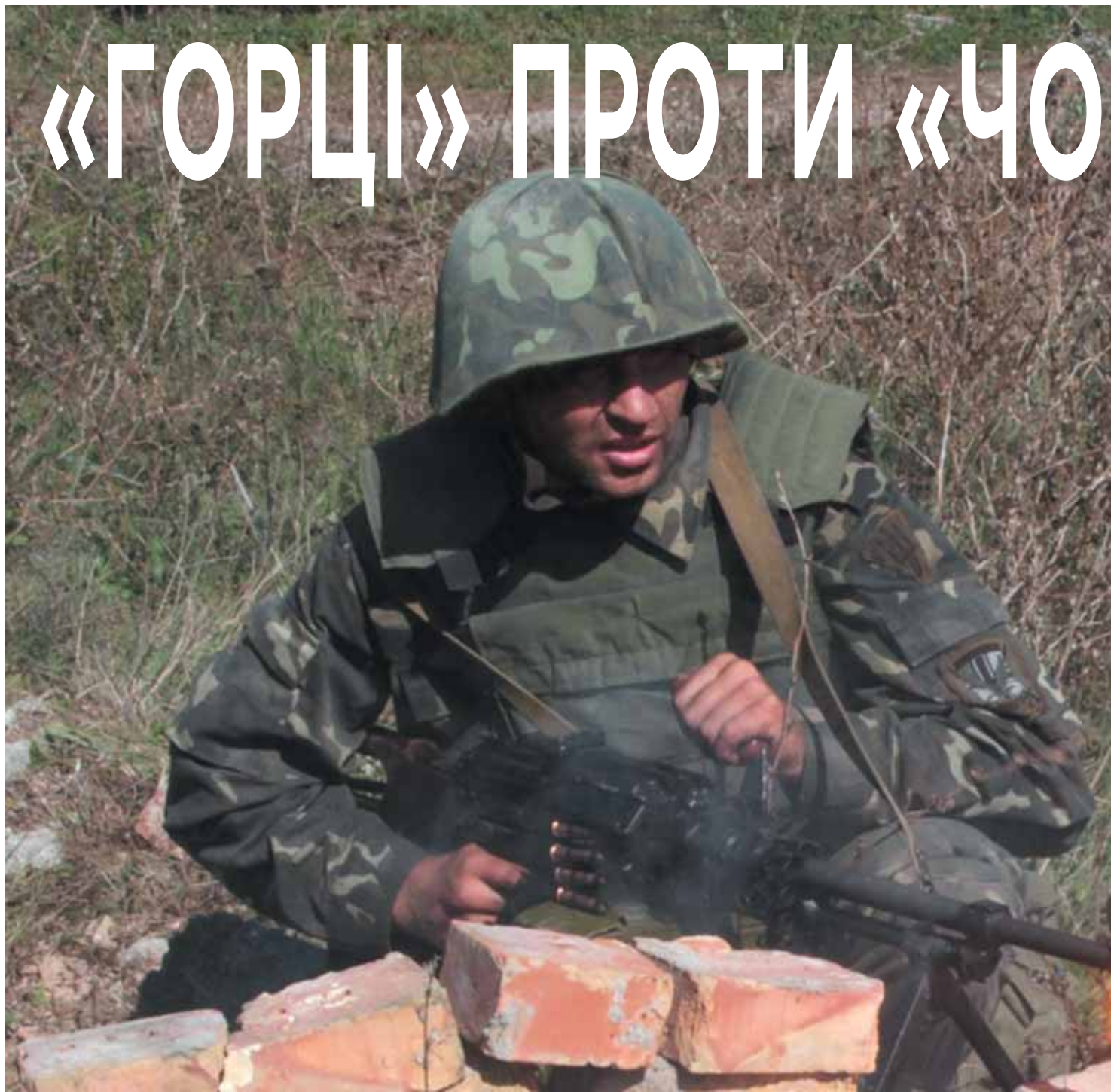
піхотинці були таким самим незаконним збройним формуванням. «Воїни гір» отримали завдання посилити охорону важливого державного об'єкту та не допустити проникнення незаконних збройних формувань у гірсько-лісисті райони Криму. Тож і застосували військову хитрість: обладнали хиб-

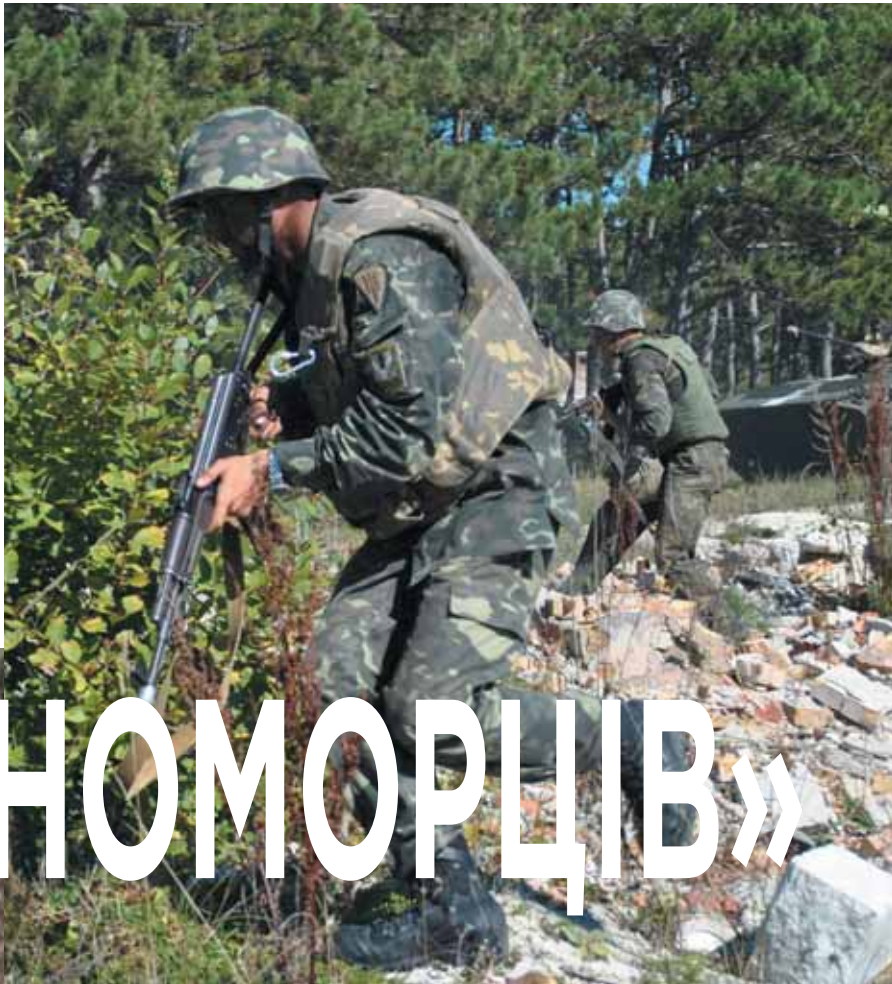
ний базовий табір так, аби з підходом до нього головних сил ворога мати можливість використати тактичну перевагу ведення вогню із засідки. У лісі навколо об'єкту розосередили секрети та дозори...

Над полігоном лунає гуркіт моторів броньованої техніки, морпіхи розпочинають атаку виявленого базового табору. Командир батальйону морської піхоти підполковник Дмитро Делятицький приймає рішення десантувати роту бійців у тил противника. Для підтримки дій основних сил на бойовий курс лягають вертольоти Мі-24.

Ось і перша зустріч. На підступах до гірської дороги, де противник обладнав засідку, зав'язується короткий бій. Але ті, хто

«ГОРЦІ» ПРОТИ «ЧО

РНОМОРЦІВ»

На Ангарському полігоні в Криму пройшли двосторонні тактичні навчання. Морські піхотинці в реальних умовах воювали з гірсько-піхотною ротою окремої бригади берегової оборони

перебував у засідці, аж ніяк не бажають битися до останньої краплі крові. У них інша мета: переконати морських піхотинців, що ті рухаються у вірному напрямі, і заманити у пастку. Відтак, зімітувавши супротив, гірські стрільці відступають.

Морпіхи зараховують собі першу перемогу — дорогу у гори відкрито!

Колона їхнього батальйону швидко виходить на плато, розгортається у бойовий порядок та зухвалою атакою з різних напрямків намагається опанувати і знищити виявлений базовий табір. Але у реальному житті не все так просто. Фактично з-під землі з'являються дві бойові машини гірських піхотинців, які завдають несподіваного удару у відповідь та зникають у напрямку табору. Морські піхотинці просуваються далі. Їхня мінометна батарея розгортається на визначеному рубежі, аби підтримати основні сили.

Втім противник приготував ще один неприємний сюрприз.

Ось і саме вогневе зіткнення! Розпочинається запеклий бій, і в той час, коли батальйон морської

піхоти заходив до умовного табору, на вогневий рубіж вийшла бронегрупа гірської піхоти в кількості 6 машин і нанесла вогневий удар. Щонайменше 10 одиниць техніки морпіхів було знищено. Але на допомогу морякам знов приходять гелікоптери Мі-24. Мінометна батарея веде вогонь по виявлених цілях. Основні сили батальйону втягуються під покров дерев.

Кульмінацією навчань став бій на території колишньої військової частини, яка на сьогодні поросла чагарником. Тут бійці обох «ворогуючих сторін» показали справжню майстерність у маскуванні та веденні бойових дій з використанням штучних споруд.

Командир батальйону морської піхоти підполковник Дмитро Десятицький розповів: «В ході активної фази навчань найважчим було виявити засідки противника, адже вони діяли у знайомій їм місцевості, а ми опинилися там вперше».

У свою чергу, заступник командувача Військово-Морських Сил Збройних Сил України з берегової оборони — начальник центру військ берегової оборони полковник Ігор Воронченко підкреслив: «Військовослужбовці демонструють високий рівень бойової виучки. Звісно є питання, підходи до яких необхідно переглянути, наприклад, протизасідкові дії. Ми спостерігали, як гірсько-піхотна рота певний час сковувала дії батальйону морської піхоти, тож в інтересах батальйону навіть довелося задіяти повітряну підтримку бойовими гелікоптерами».

Всього на навчаннях було задіяно близько 500 чоловік особового складу та 100 одиниць автомобільної і броньованої техніки. Разом з піхотинцями діяли літаки МіГ-29 з тактичної групи «Крим», бойові і транспортні гелікоптери Сухопутних військ Збройних Сил України Мі-24 та Мі-8.

Технологічною родзинкою навчань стало те, що дії підрозділів знімав з повітря спеціальний літак. Тож у командування Збройних Сил України є повна картина того, що відбувалося, а це важливо при підбитті підсумків, адже навчання — дослідницьке, тому вкрай необхідно зробити правильні висновки.

Олексій МАЗЕПА

Під Новомосковськом на Дніпропетровщині пліч-о-пліч взаємодіяли воїни 194-го понтонно-мостового загону Державної спеціальної служби транспорту, десантники та протиповітряні підрозділи 6-го армійського корпусу Сухопутних військ Збройних Сил України. Понтонно-мостовий перехід довжиною 325 метрів був зведений за допомогою наплавного залізничного мосту НПЗ-56, по якому пройшов ешелон з бронетехнікою.

ПОНТОН? Є ПОНТОН!

За перебігом навчань спостерігали віце-прем'єр-міністр, Міністр інфраструктури України Борис Колесников, Міністр оборони України Дмитро Саламатін, голова адміністрації Державної спеціальної служби транспорту генерал-лейтенант Микола Мальков, а також генерали та офіцери ЗС України, представники місцевих органів виконавчої влади, залізничних військ Росії та Білорусії.

Перша фаза навчань почалася на річці Самарка. Свій бойовий вишкіл показав батальйон десантників на БМД-2 з 25-ї повітряно-десантної бригади. За лічені хвилини їхні машини з ходу подолали

Останній раз такий міст розгортали чотирнадцять років тому під час тактико-спеціальних навчань «Десна-98».

Самарку, обстріляли «ворога» і заволоділи берегом. Одна машина з батальйону залишилася дрейфувати на воді. У такий спосіб відпрацьовували евакуацію «підбитої» БМД.

Плacidарм захоплено, почалося зведення переправи. Хвилин за 10-15 міст через річку вже міг прийняти першу автоколонну.

Найцікавіший етап — заведення самохідного вивідного порому в стрічку мосту. Завадити цьому намагалася диверсійна група противника. У двобій з нападниками вступила сторожова застава де-

сантників. Залізничники на переправі боєм не переймаються, кожен солдат і офіцер на мосту професійно роблять свою справу.

Проте супротивник намагається нанести удар з повітря. До роботи беруться бойові обслуги зенітно-ракетного комплексу. Димові шапки за лічені секунди затягнули міст густою білою пеленою. Вогонь зеніток зірвав наміри авіації противника. Прицільного бомбометання не відбулося.

Через кілька хвилин командир загону отримав доповідь про готовність мосту пропустити техніку та ешелон.

Першими в якості технічної розвідки мостом проїхали авто УАЗ 469 і КрАЗ-257 на комбінованому ході. Тобто ці машини за допомогою спеціальних механізмів можуть рухатись не тільки автодорогами, а й залізницею. Розвідники

149-м понтонно-мостовим загonom командує полковник Микола Савчук. Воїни-залізничники цієї частини споруджували метрополітен та трамвайні колії у Дніпропетровську, брали участь у будівництві першої в Україні сучасної магістралі Київ-Одеса, виконували роботи з ліквідації наслідків повені на Закарпатті та в Івано-Франківській області.

підтвердили технічну готовність переправи. На мосту — потяг з платформами, навантаженими бойовою технікою десантників.

Ці спільні навчання довели, що військові залізничники спроможні в стислі терміни навести переправу на будь-якій річці, а підрозділи Збройних Сил — свою готовність забезпечити її повну безпеку на всіх етапах зведення і використання.

Юрій ЛАВРОВ

Ми українці — кращі

«ВАТТЛ» ДЛЯ МИРО

Участь України у миротворчих операціях розпочалася у 1992 році на території колишньої Югославії. З того часу понад 37 тисяч військовослужбовців Збройних Сил України взяли участь у заходах з підтримання миру та безпеки в різних «гарячих точках» планети.

ЗА ДОСВІДОМ — У ЛИТВУ

Приказку «краще вчитися на чужому досвіді, ніж на власних помилках» ми взяли за правило. Збройні Сили України, як учасник миротворчих операцій, не цураються переймати тактику дій під час локальних війн та нарощувати власну базу підготовки особового складу. Починаючи з кінця минулого століття, наші військові є учасниками багатьох міжнародних навчань на території України та на військових полігонах країн-учасниць організації Північноатлантичного альянсу. До них залучається різна кількість особового складу та військової техніки, але миротворча тематика залишається незмінною.

Серія навчань «Кленова Арка», мовою оригіналу Maple Arch, триває з 1999 року за участі військовослужбовців Збройних Сил України, Канади, Польщі та Литовської Республіки.

Багатонаціональне тактичне навчання Maple Arch-2012 відбулося у вересні на базі військового полігону «Пабраде» Литовської Республіки. До нього залучалося понад 35 українських військовослужбовців з 80-го окремого аеромобільного полку, Академії Сухопутних військ

«Чужому навчаємось
і свого не цураємось»

«ЕВОХ» ОТВОРЦІВ

Які уроки винесли наші миротворці за цей час? Запорука успіху та збереження життя — це використання сучасної техніки і озброєння та ретельна підготовка особового складу до чергової ротації. Саме про останнє і йтиме мова.

Зброя партнерів — наша зброя

імені Гетьмана Петра Сагайдачного та Львівського регіонального медіа-центру Міноборони України. Загалом ще по 30 офіцерів, сержантів і солдатів прибуло з Канади, Польщі, також участь взяв і литовський взвод.

«Навчання Maple Arch-2012 є прекрасним прикладом тісного співробітництва і партнерства між збройними силами Канади, Польщі, України та Литовської Республіки, — зазначив командир механізованої бригади «Залізний Вовк» збройних сил Литовської Республіки полковник Вальдемар Рупшііс, який командує військовою частиною, що приймала учасників навчання. — Для нас воно стало гарною можливістю підготувати військовослужбовців чотирьох країн для виконання спільних завдань.»

Ідея хороша, але для початку потрібно визначитися з кількома чинниками. Зокрема, чи готові країни-учасниці до дружньо-військових відносин, чи можна подолати мовний бар'єр та як виконувати завдання за наявності різних стандартів у зброї та військовій техніці.

Безумовно, щодо дружніх відносин, то усі чотири країни вже понад 10 років демонструють прихильність до партнерів та дружні стосунки, а для учасників стали звичними інструктажі та віддання команд англійською.

А от зброю доводиться щороку освоювати нову. В Україні — українську, у Польщі — польську, а цього року у Литовській Республіці — зразки озброєння європейських країн та США. Зокрема, наші десантники за один день опанували автоматичну гвинтівку АК-4, кулемет FN MAG, бронетранспортер М-113, радіостанції та інше озброєння. А вже після цього три взводи були об'єднані в одну багатонаціональну роту Echo під командуванням канадського офіцера.

АРГУМЕНТИ НА КОРИСТЬ МАЛИХ ГРУП

Варто зазначити, що до участі у навчанні було залучено здебільшого сержантів та прапорщиків 80-го окремого аеромобільного полку, які обіймають посади командирів відділень, заступників командирів взводів, старшин. Саме вони, повернувшись до України, навчатимуть підлеглих усім військовим «премудростям», які опановували самі під час навчання «Кленова арка». Так, українські солдати спільно зі своїми колегами з Польщі та Литовської Республіки опанували тактику ведення бойових дій у місті: здійснення пішого патрулювання, конвоювання, протидії засідкам, знешкодження саморобних вибухових пристроїв, евакуацію поранених з тощо. Першими вони провели тренування, під час яких відпрацьовувалися методи «зачистки» населеного пункту. Зокрема, під наглядом канадських інструкторів удосконалювали навички руху в місті малими групами й захоплення будівель.

«Тренування розпочалося з вивчення того, як треба вибирати зручне положення зброї при пересуванні та здійсненні «зачистки» будівель, — розповів головний інструктор, сержант збройних сил Канади Марк Деніс. — Наша основна мета — передати канадський досвід, отриманий в Афганістані, детально пояснити особливості дій малими групами, зокрема, двій-

ками, четвірками й п'ятірками. По-перше, під час виконання бойових завдань це збереже життя особового складу. А також усі три підрозділи з різних країн відпрацюють одну тактику дій, що дозволить у майбутньому досягнути взаємосумісності».

Учасники тренування розглянули чотири основних положення зброї, положення тіла для безпечного пересування населеним пунктом у бойових умовах, основні вербальні команди й умовні сигнали. Канадські інструктори, звертали увагу на ті дрібниці, що допомагають зберегти життя. Зокрема, вони наголосили, що зброя завжди повинна бути продовженням руки. Під час бою для об'єктивності оцінки ситуації та правильності дій важливе дихання. Тож учасники детально зупинилися на методах дихання, правильності прицілювання та огляду сектору ведення вогню.

«Від минулорічного навчання «Кленова Арка-2011», що проходило в Польщі, це відрізняється

деталізацією, — підкреслив командир відділення 80-го окремого аеромобільного полку сержант Ігор Бідний. — Сьогодні актуальні навички Urban Operations — ведення бойових дій в умовах міст і сіл. Тому такі практичні знання й навички не лише цікаві, а й важливі для нас, адже в реальних умовах рятуватимуть життя солдатів».

Українські військовослужбовці відпрацьовували подання команд та сигналів англійською мовою, адже знання базової термінології під час виконання миротворчих місій покращує співпрацю українського контингенту з партнерами.

А щоб заняття проходили в умовах, наближених до реальних, учасники використовували холості набой. Але постріли та команди англійською трохи відволікали від правильності виконання вправ. Однак інструктори зазначають, що з таким полігонним досвідом усі військовослужбовці неодмінно стануть асами операцій у населених пунктах.

Добрі сусіди забезпечать мир
і стабільність в регіоні

«ДРІБНИЦЬ» НА ДОРОГАХ НЕ БУВАЄ

Крім Urban Ops, учасники, об'єднані в багатонаціональну роту Echo, протидіяли саморобним вибуховим пристроям та засідкам. Протягом тренування з патрулювання місцевості на бронетранспортерах М-113 українські десантники навчилися візуально виявляти потенційні місця закладання саморобних бомб і фугасів. Вони практично виконували перевірку безпеки простору довкола транспортного засобу, вивчали різні методи прочісування місцевості, виявлення вибухівок тощо.

Зокрема, під наглядом канадських інструкторів українські, польські та литовські військові практично виявляли зручні для закладання вибухівки відрізки шляху.

Для надання заняттям реалістичності канадські інструктори заклали стилізовані під афганські саморобні вибухові пристрої та вибухові пакети. В ролі озброєних повстанців, які нападали на учасників навчання із засідок, виступали військовослужбовці литовського взводу.

Під час патрулювання перевага надавалася правильності зайняття позицій бронетранспортерами, спішування, огляду місцевості. Звичайно, що основним критерієм загальної оцінки було правильне поведіння військовослужбовців: заборонялося прочісувати місцевість, знаходячись один біля одного, підходити на небезпечну відстань до потенційної загрози, а про місце знахідки потрібно було доповідати скритно, аби не спровокувати ворога виконати підриг.

«Echo, ВПЕРЕД!»

«Кленова Арка-2012» закінчилася навчанням, де за сценарієм миротворчих операцій багатонаціональна рота виконувала завдання із застосуванням зброї та військової техніки.

За сценарієм, після знищення місцевого лідера, бойовики, використовуючи силу, вирішили привести до влади свого представника.

Як підрозділ багатонаціональної роти Echo, український взвод отримав завдання з патрулювання зони відповідальності, здійснення

маршу у місце конфлікту та придушення збройної агресії бойовиків у населеному пункті. Echo «вдарив» одразу з трьох сторін: у кращих традиціях голлівудських бойовиків гусениці «рвали» під собою пісок, звідусіль лунали постріли, чулися крики. Незважаючи на те, що за сценарієм було заплановано перемогу багатонаціональної роти, на полі бою «кипів» адреналін. За висновками спостерігачів, найпрофесійніше діяли українці, котрі виконали усі елементи за канадською методикою. Добра вона чи погана — не нам судити, але наші солдати заздалегідь виявили та знешкодили IED, безпечно минули засідки, «зачистили» будівлі, уникнувши жертв серед мирних мешканців, та підтримали вогнем поляків, яким атака далася важко.

А от литовський взвод використав американську тактику масивного вогневого удару по населеному пункту. Протягом усього бою литовські кулемети не вщухали, «поливаючи» свинцем усіх: і бойовиків, і мирних жителів.

Спостерігачам такий підхід до миротворчості, м'яко кажучи, не зовсім сподобався.

ПІСЛЯМОВА

Усі завдання були виконані, але фінальна вправа відкрила багато питань «на майбутнє». Зокрема, мало посидіти «за однією партою» тиждень, аби злагодити хоча б роту. Усі чотири країни-учасниці мають різну тактику, отже виробити однакові навички дій у кожного військовослужбовця складно і вимагає багато часу.

«Ми отримали «домашнє завдання» і тепер до наступної «Кленової арки» тренуватимемося, — додав наостанок майор Андрій Кіхтан. — Зрозуміло, що тактика не стоїть на місці, і, скоріш за все, наступного року канадці привезуть із собою нові знання, вміння і навички, які доведеться відпрацьовувати. А ми все нотуємо та вивчаємо».

Battle box, так звану бойову скарбничку, львівські десантники поповнили та переконалися, що пройшли корисну школу миротворчості. Тепер важливо, аби цей досвід не втратився у вирі буденності, а був взятий на озброєння нашими військовими.

Олександр ГАЙН. Фото автора.

Ми — перемогли!

ПЕРЕГОНИ УКРАЇН

Вперед і тільки вперед

Український «квартет», прийнявши виклик росіян, білорусів, казахів, киргизів, таджиків та вірмен, гідно представив Збройні Сили України на Міжнародному конкурсі військово-професійної майстерності військово-службовців дружніх армій «Воин Содружества». Українці продемонстрували не тільки відмінний бойовий вишкіл, але й глибокі знання з історії та неабиякі творчі здібності.

Про те, що цього року на учасників конкурсу чекають перегони високого штибу, стало зрозуміло одразу, як вони прибули до Москви. Зокрема, українську делегацію зустрічали старші офіцери управління виховної роботи, «міжнародники» оборонного відомства Російської Федерації та військовий аташе України. Одразу ж розмістили в чудовому готелі, як кажуть, обігріли і нагодували. З нагоди відкриття конкурсу відбувся масштабний гала-концерт за участі гурту «Пісняри», Олексія Гомана, заслуженої артистки Росії Зінаїди Сазоновой та інших.

«Відразу зазначу, що організатори продумали все до дрібниць, — ділиться враженнями голова української делегації майор Роман Чаплінський. — Ми з цікавістю оглянули експозиції Музею збройних сил Росії, ознайомилися з історичними пам'ятками Москви. Кожному учаснику конкурсу була вручена медаль «За зміцнення бойової співдружності», а ще ми отримали призи, дипломи та цінні подарунки»...

До речі, головою творчого журі, що особливо імпонувало, стала та ж сама Зінаїда Сазонова. Вона вітала й українку Ніну Гурєєву, яка так проникливо прочитала вірш Ольги Берггольц «Материнська любов», що сльози покотилися у багатьох присутніх. Без пафосу і акторства, а з оголеною душею читали військовослужбовці з різних тепер держав пронизливі рядки про ту війну, яка для жителів країн СНД назавжди залишиться Великою Вітчизняною.

...Головним етапом перегонів стали все ж таки змагання з бойової та фізичної підготовки, які проходили на об'єктах 5-ї мотострілецької Таманської бригади.

«Ми долали дистанцію приблизно в 1,2 кілометра, — розповідає прапорщик Юрій Дячук. — Здається небагато, однак випробування, створені для бійців, по мірі навантаження збільшилися в декілька разів. Сюрпризом для мене стало подолання водної перешкоди. По груди в каламутній воді, потрапляючи в підводні ями, я рвався до по-

дальших випробувань. Однак темп був збитий, дощ зовсім зіпсував дорогу... Йшла внутрішня волюва боротьба»...

Як зазначали самі організатори, виконання комплексу вправ етапу «Атлет» вимагало від військовослужбовців не тільки хорошої фізичної підготовки, але й грамотного розподілу сил на дистанції. Зрозуміло, що в українців не було змоги потренуватися заздалегідь. До речі, щодо самого комплексу, то він цілком орієнтований на особливості сучасного бою і був розроблений Управлінням фізичної підготовки збройних сил РФ спільно з Військово-навчальним центром Сухопутних військ.

Оскільки в перспективі комплекс впроваджуватиметься у війська, варто розповісти про нього докладніше.

Військовослужбовці долали смугу перешкод, яка імітує зруйновані частини будівель. Вміння швидко змінювати напрямок руху і спритно обходити перешкоди в «лабіринті» необхідні для виконання бойових завдань у місті та лісі. Далі — згадана вже 50-метрова водна перешкода. І вже у промоклій формі — метання протитанкових гранат.

Уміння безшумно усунути ворога на стежці розвідника ножом або

ІЦІВ У РОСІЇ

Красуні вболівали за наших

саперною лопаткою з азартом показували навіть військовослужбовці-жінки. Клинки впилися і падали, лопатки відламували тріски від мішені і відлітали. Вочевидь ворог не встояв би на ногах від таких потужних ударів холодної зброї. До речі, українцю Юрію Дячуку у цьому мистецтві не було рівних.

Єдина можливість для учасників прилягти на дистанції випадала, коли вони пересувалися під колючим дротом. Але одразу після цього — крутий підйом для чоловіків з 24-кілограмовим ящиком боеприпасів, а для жінок — без вантажу. «Вкінці гірки, — ділилася вражен-

нями Ніна Гуреева, — ноги вже не слухалися, сили закінчувалися. Але ж суддя змагань зупинить секундомір тільки тоді, коли військовослужбовці виконають бойове завдання зі стрільби з АК-74. А від гори до стрільбища ще 700 метрів по асфальтованій дорозі»...

І все-таки, попри змагальний дух, справжнє чоловіче начало не дозволяло хлопцям ставитися до дівчат, хай і у військовій формі, як до суперників. Навіть в умовах екстриму хлопцям вдавалося позаліцятися до армійських красунь. Через те, що військові перегони в останній час набули такої популярності серед представниць прекрасної статі, їх навіть довелися перейменувати. Зрозуміло, все-таки краще, щоб переможець носив звання «Воїн Содружества», а не «Мировой парень». Особливо, якщо дівчина переможе.

«У нас Ніна Гуреева перемогла в більшій кількості номінацій, ніж

чоловіки, — зазначає майор Роман Чаплінський. — В тому числі, була у трійці найсильніших в етапах «Атлет» та «Снайпер». А загалом, треба зазначити: до української команди ставилися з особливою повагою, адже ми традиційно разом з росіянами та білорусами у групі фаворитів».

Цьогоріч у напруженій боротьбі наш «квартет» зайняв третє місце, поділивши його з казахськими колегами. А кращими серед команд семи держав Співдружності стали росіяни. На другому місці — команда Республіки Білорусь.

До речі, як зазначив статс-секретар — заступник міністра оборони РФ Микола Панков, на разі обговорюється питання проведення наступного конкурсу в інших державах, що увійшли до трійки призерів. Заявки вже є від України, Білорусі, Казахстану та Вірменії. Рішення про те, яка країна в майбутньому прийме десант з кращих воїнів Співдружності, стане відомо у грудні.

НАША КОМАНДА

Старший матрос Віталій Бакун служить в Одесі. Його спеціалізація — проведення антитерористичних операцій на морі та суші. У цьому році закінчує Львівський державний університет фізичної культури. Професійно займається тайським боксом.

Молодший сержант Максим Коваль служить в окремій повітряно-десантній бригаді в Дніпропетровську. Після строкової служби уклав контракт. Командир відділення — топогеодезіст взводу управління в самохідному артилерійському дивізіоні. Учасник миротворчої операції в Косово.

Старший матрос Ніна Гуреева — старший радіотелеграфіст. Дворазовий переможець конкурсу військово-професійної майстерності «Універсальний солдат». Як контрактник другого періоду вступила до Військового інституту телекомунікації та інформатизації.

Прапорщик Юрій Дячук — інструктор навчальної роти. Ось вже 12 років служить у навчальному центрі тилових фахівців, де готують майстрів з ремонту озброєння. Одружений, має доньку.

Руслан ТКАЧУК.

Фото Романа Чаплінського

Ось такі вони
українські морпіхи!

У нашій «скарбничці»:
2 місце в номінації «Професіонал» — молодший сержант Максим Коваль;
3 місце в номінації «Ерудит» — молодший сержант Максим Коваль;
3 місце в номінації «Атлет» — прапорщик Юрій Дячук;
3 місце в номінації «Атлет» — старший матрос Ніна Гуреева;
3 місце в номінації «Судариня» — старший матрос Ніна Гуреева;
2 місце в номінації «Снайпер» серед жінок — старший матрос Ніна Гуреева.

ДЕРЖАВНЕ ПІДПРИЄМСТВО
«ОДЕСЬКИЙ АВІАЦІЙНИЙ ЗАВОД»

НОВИЙ ЧАС – НОВІ ТЕХНОЛОГІЇ МОДЕРНІЗАЦІЇ

Ще у червні поточного року два красеня літаки серії Л-39М1 передав на озброєння 7-ї бригади тактичної авіації повітряного командування «Захід» Повітряних Сил ЗС України колектив Державного підприємства «Одеський авіаційний завод». Це значно покращило льотно-тактичну підготовку пілотів у бойових підрозділах, а також навчання майбутніх офіцерів з льотної та льотно-тактичної підготовки. Адже відомо, що перш, ніж літати на бойових літаках Су-24М та Су-24МР, пілоти мають налітати не менше ніж 180 годин на тренувальних. Тому літаки серії Л-39М1 дуже ефективні для навчання молодих льотчиків, оскільки дають можливість максимально повно імітувати польоти на літаках-винищувачах, також вночі та за складних погодних умов.

Двомісний навчально-тренувальний літак Л-39М1 «Альбатрос» являє собою модернізований серійний літак чеського виробництва Л-39С. За рахунок переоснащення базового турбореактивного двоконтурного двигуна АІ-25ТЛ на модернізований АІ-25ТЛШ фахівцям заводу вдалося збільшити тягу на 10 відсотків (з 1720 до 1850 кг) та удвічі (з 8-12 секунд до 5-6 секунд) зменшити час прийомистості двигуна, що дозволило значно поліпшити динамічні характеристики літака та безпеку виконання польотів на малих висотах. Серед тактико-технічних переваг подібної модернізації літака необхідно відзначити вдосконалену систему керування силовою установкою і бортовим аварійно-експлуатаційним реєстратором польотної інформації з додатковими датчиками тиску та пристроями, покращення експлуатаційної придатності двигуна та ефективності управління витратою його ресурсу. Крім того, встановлення на літак нового комплексу бортового радіоелектронного обладнання дозволяє військовим льотчикам вдосконалювати навички пілотування у ході підготовки до польотів на сучасних винищувачах.

Вперше на Л-39 нанесено принципово новий вид камуфляжу – піксельний «digital-камуфляж», який розмиває у польоті силует літака і ускладнює його ідентифікацію.

Державне підприємство «Одеський авіаційний завод» отримало почесний статус Національного виробника послуг з ремонту і модернізації авіаційної техніки для Збройних Сил України. Частка державного замовлення в обсязі виробництва у 2012 році становить понад 70 відсотків. І це доводить високі стандарти якості «Одеського авіаційного заводу». До кінця року військовим буде передано ще чотири машини.

65121, Україна, м. Одеса, пр-кт. Маршала Жукова, 32а
тел./факс: +380(48) 765-71-53, +380(48) 719-89-85
E-mail: zez@avirs.ua

У такому надзвичайно складному та важливому для держави питанні, як визначення майбутніх обрисів української армії, треба обрати власний шлях, не копіюючи бездумно чийсь закордонний досвід. Кілька тижнів навчання на міжнародних курсах штабних офіцерів у Королівстві Швеція дозволяють автору зробити висновок, що деякі особисті враження та спостереження заслуговують на широку увагу та можуть стати корисними.

ЧОМУ САМЕ ШВЕЦІЯ?

Відразу зазначу, що незважаючи на значні відмінності зі Швецією, ми маємо також багато подібного, наприклад, проблеми та завдання, які слід вирішувати у військовій сфері.

Чому ми звертаємо увагу на національні особливості та досвід саме цієї країни? Вона ж не входить до низки найбільш потужних у військовому відношенні країн світу і не може «похвалитися» активною участю в збройних конфліктах сучасності та значним бойовим досвідом.

На перший погляд, аргументи слушні. Але при детальному ознайомленні зі збройними силами цієї держави виявляється, що вони задіяні в багатьох «гарячих точках». Наприклад, на Балканах та в Афганістані, тобто в операціях НАТО. Але при цьому Швеція є позаблоковою державою. Як і Україна. Це є для нас повчальним досвідом забезпечення власної військової безпеки при позаблоковому статусі країни та одночасно доцільним форматом співробітництва з міжнародними безпековими структурами.

Також центром багатьох дискусій в нашому суспільстві є питання відмови від військової служби за призивом та повна професіоналізація армії. Пройшла через подібне

і Швеція. Ще влітку 2010 року в Королівському палаці у Стокгольмі відбулася урочиста церемонія, присвячена скасуванню загальної військової повинності (у мирний час): солдат-строковик символічно «здав пост» з охорони держави контрактнику.

АРМІЯ

Королівство до останнього часу залишалося однією з небагатьох західних країн, де зберігалася служба за призовом. Хоча тут і реалізовувалися проекти максимально можливої професіоналізації армії, але шведи досить довго не поспішали відмовлятися від строкової служби. Мотивуючи це, по-перше, тим, що вона формує як суспільну свідомість, так і ресурси, необхідні для забезпечення безпеки країни в разі будь-якої серйозної загрози.

А по-друге, заявляючи: «Ми не настільки багаті, щоб повністю сформувати армію з професіоналів-контрактників».

До речі, і до сьогодні не всі схвалюють вибір, зроблений на користь «маленької, високоякісної, гнучкої армії». За скасування призову шведським парламентом у червні 2010 року з 349 депутатів Риксдагу «за» проголосували 153, проти — 150. Для прикладу, депутат від соціал-демократичної партії Андерс Карлссон розцінює цю реформу як «експеримент над шведами» і цілком обґрунтовано побоюється, що найманці-контрактники не зможуть представляти інтереси шведського народу. Деякі ЗМІ зазначили, що прощання із загальною військовою повинністю — це значною мірою «це й прощання зі страхом епохи «холодної

БРАЛИ КОНТРАКТ

Слідуючи
військовим
традиціям

війни», коли боялися підкорення країни радянською або російською армією».

Але не можна не відзначити, що у військовій службі та створенні сприятливих умов для неї в Швеції було багато раціонального. Наприклад, у п'ятницю, починаючи з обіду, військові містечка майже порожніли до ранку понеділка: на вихідні солдати роз'їжджалися по домівок. І ніхто не переживав з приводу того, як вони себе ведуть поза межами частини, і хто їх там контролює. Якщо з кимось із них в цей час і траплялася якась надзвичайна подія, то з командирів за це не питали. У військовому містечку на суботу і неділю залишалася лише мінімальна кількість військовослужбовців для його охорони (крім тих солдатів, яким далеченько добиралися додому). Та й ті несли службу

переважно на КПП частини, відбуваючи до інших об'єктів лише для періодичного патрулювання і в разі спрацювання сигналізації.

Дорогоцінний час військової служби у шведів не витрачається на безглузду муштру. Не зловживають тут і заборонами: так, ввечері, після занять, навіть солдат-строковик при бажанні вільно виходив за межі частини, міг, скажімо, з'їздити в найближчий населений пункт до супермаркету за покупками. Зате в плані бойової підготовки — жодних послаблень. У нас же ці пріоритети часто міняються місцями. І шведські підходи до організації повсякденної діяльності у військовій частині можуть нам стати в нагоді — особливо тим, хто розуміє, що замість захоплення гаслами щодо відмови від строкової служби потрібно системно займатися

проблемами комплектування армії та якісної підготовки солдатів в умовах обмежених ресурсів держави.

Деякі звичні для шведської армії реалії можуть здивувати нашого

командира-начальника: наприклад, на стоянках біля входу до казарм можна бачити по кілька легкових машин «Вольво» або «СААБ», а також пікапів з військовими номерами. Ці транспортні засоби призначені для забезпечення службової діяльності офіцерів та інших військовослужбовців підрозділу. Тобто є на чому вивезти боеприпаси або обід на стрільбище, підвезти якесь дрібне майно зі складу. А командир роти, наприклад, може в будь-який момент відбутися для перевірки несення служби підлеглими. У нас офіцери та прапорщики використовують для подібних цілей або дороги в експлуатації вантажні автомобілі, або особистий автотранспорт за свій рахунок.

Але найцікавіше інше: на ніч ця техніка не заганяється в автопарк, а залишається біля розташування підрозділу. Парків автомобільної техніки як таких на території бази виявити не вдалося. Машини (їхня кількість приблизно відповідає кількості техніки в будь-якому нашому полку) знаходяться на звичайних стоянках — ні контролюючо-технічного пункту, ні наряду по парку немає. Зате є дійсно необхідна та якісна інфраструктура для обслуговування техніки.

Незвично? Так! Нерозумно? Напевно, ні. Справа в тому, що у шведських військових не прийнято експлуатувати машини з порушеннями і без потреби. Це забезпечено не заборонами і обмеженнями, а традиціями, культурою військової служби, вихованням тощо. А у нас паркова служба — це іноді фактично самоціль і додатковий (разом з багатьма іншими) головний біль для командирів, особливо якщо ніхто навіть літра фарби на неї не дає, але питають по повній програмі...

у збройних силах Швеції шанують і бережуть військові традиції. Наприклад, у згаданому полку працює (причому на громадських засадах) музей з великою за нашими мірками експозицією. До речі, за нього відповідає за сумісництвом майор — командир роти. Характерно для шведів і раціональне ставлення до реформування частин, що мають славне минуле. Так, замість бездумного скорочення на таку частину можуть покласти нові функції і завдання — це менш болісно, ніж знищити одну структуру і створити нову. Полк, про який йде мова, протягом невеликого терміну часу від функцій тільки охорони королівської сім'ї приступив до виконання інших завдань, притаманних бойовим частинам, а також функцій навчального центру для новобранців, забезпечення підготовки та ротацій шведських миротворчих контингентів тощо.

ЛЮДИ В УНІФОРМІ

Поширене уявлення, що військові на Заході живуть у розкоші і належать до найбільш забезпечених і привілейованих верств населення, — не більше ніж міф. І шведські реалії допомагають його розвінчати. У королівстві кваліфікований робітник на заводі може отримувати більше командира роти. Не кажучи вже про юристів чи лікарів, у яких доходи значно перевищують офіцерську зарплату. Вона дійсно є невисокою для європейських стандартів життя. Наприклад, командир роти у званні майора отримує близько 3 200 євро. За час участі у миротворчих операціях (в Афганістані або Косово, наприклад) виплачується надбавка, але вона кардинально не змінює загальну картину. Часто-густо дружини офіцерів, які працюють у цивільному секторі, отримують більше, ніж їхні чоловіки.

Військовослужбовець набуває право на звільнення з військової служби з одержанням пенсії лише по досягненні 61 року (решта гро-

мадян країни виходять на пенсію в 65). Квартирами за рахунок держави офіцери, за небагатьма винятками, також не забезпечуються. Але в країні чимало охочих поповнити ряди професійних військових. Цікаво, що до недавнього часу офіцером шведської армії міг стати лише той, хто відслужив строкову службу. І тільки кілька років тому було прийнято рішення допустити до вступу у військово-навчальні заклади молодь з «гражданки».

Говорячи про армійський побут, наведу досить характерний приклад: військовослужбовець, відповідальний за ротне господарство, при необхідності йде на полковий склад, що більше нагадує розмірами, асортиментом, касовими апаратами супермаркет. Там вибирає необхідну кількість, скажімо, канцтоварів, підходить до оператора-контролера, той «пробиває» видачу, а магнітною картою фіксується прізвище одержувача. І все. Цей простий процес не включає звичних нам бухгалтера, начальника служби, начальника складу, комірника, яких потрібно знайти, умовити виписати/видати необхідне для підрозділу майно, домовитися про час отримання тощо.

Висновок простий: шанобливе — не на словах, а на ділі — ставлення до людей обумовлює впровадження в практику таких управлінських рішень (які нерідко взагалі не вимагають матеріальних витрат), що створюють максимально комфортне середовище для повсякденної діяльності тих, хто присвятив себе військовій службі.

ШВЕЦІЯ І НАТО

Тема вступу до НАТО завжди була предметом для дискусій в Україні. І нам довелося пройти певний шлях до офіційного визнання позабло-

кового статусу. Шведи ці ж самі питання вирішили давно і чітко. Але для початку — дещо про стандарти НАТО, яким ми намагаємося слідувати навіть після відмови від членства в Альянсі.

Швеція, як відомо, не є країною-членом НАТО (хоча бере участь у програмі «Партнерство заради миру», у спільних навчаннях і в миротворчій діяльності). Але разом зі мною на курсах вчився досить молодий шведський полковник, який займає відповідальний пост у вищих органах військового управління. На моє запитання, що його змусило піти на звичайні курси старших штабних офіцерів, пролунала відповідь, яка мене спочатку

здивувала. Виявляється, коли він починав свою військову кар'єру, його навчали за внутрішніми шведськими, а не «натовськими» стандартами. Та й подальша його служба (до речі, у військах він дослужився до посади командира полку) не вимагала знань і застосування на практиці стандартів Альянсу. І тільки необхідність відбутися по ротатії для участі в операції НАТО в Афганістані змусила полковника сісти за парту...

Якщо вже торкнулися теми Північноатлантичного альянсу, варто поговорити і про сприйняття нашої держави на Заході. Доводиться констатувати, що негативні стереотипи, які відносяться до держав пострадянського простору, дуже стійкі. У навчальному матеріалі до сьогодні використовуються приклади часів «холодної війни», наприклад, інцидент, пов'язаний з перехопленням і знищенням радянськими військами ППО південнокорейського пасажирського «Боїнга» на початку 1980-х років минулого сторіччя. Причому в одному ряду з прикладами про «диктатора Саддама Хусейна», «іран-

Військова історія вчить бути військовим

ську ядерну загрозу» або «агресивну Північну Корею».

І ще одне особисте спостереження на цю ж тему. До недавнього часу в Україні любили говорити про нашу нібито високу готовність до вступу в НАТО, що там «нас давно чекають», — справа нібито за якимись формальностями, а деякі, мовляв, «недалекоглядні політики» спекулюють на темі «відмови» від НАТО... Отже був такий епізод. З нами проводив заняття (було це до останніх президентських виборів в Україні) представник одного з вищих органів військового управління НАТО, причому з підрозділу, що займається питаннями військової політики і стратегічного планування. Чи то він не знав, що в залі знаходиться представник України, чи то йому властива прямотинність і неприйняття політкоректності, але з трибуни всім слухачам було заявлено, що «в НАТО на неофіційному рівні існує сприйняття України як дуже проблемної та слабо передбачуваної країни, і це не дозволяє говорити про її повномасштабне членство в Альянсі». Він також висловив думку (мабуть, теж загальноприйнятну всередині структури НАТО), що з нами, як і з Росією, логічно обмежитися існуючим статусом особливого партнерства.

Не приховую, — це було образливо чути. Особливо якщо врахувати, який внесок України у проведення більшості поточних військових операцій Альянсу.

Тому для нас дійсно є доцільним «шведський рецепт». Швеція, як і ми, активно співпрацює з НАТО, у тому числі в операціях в Афганістані та на Балканах. Але при цьому в бесідах з представниками шведської армії чітко відчувалося, що

вони не особливо переживають від того, що їхня держава не є членом НАТО.

Тобто є приклади інших країн, зокрема Швеції, які цілком комфортно почувають себе у європейському і світовому співтоваристві, не будучи членами будь-якого військово-політичного блоку, в даному випадку НАТО.

До речі, Швеція, залишаючись нейтральною, виробляє високоякісне озброєння і військову техніку, які експортуються в інші країни. Наприклад, винищувачі «Гріпен», створені колись для власних збройних сил, пізніше були закуплені іншими державами. У свій час був відомий шведський безбаштовий танк Strv-103, а зараз у світі популярністю користуються військові автомобілі марок «Вольво» і «Сканія», всюдиходи, легка бронетехніка, артилерійські системи шведського походження тощо. Цей приклад дуже актуальний для нас, бо він наочно доводить, що коли є продукція найвищої якості та підтримка з боку вищого військово-політичного керівництва, то успішно продавати зброю країнам НАТО може і держава, яка не є членом Альянсу.

Отже, у збройних силах Швеції, як і в арміях багатьох інших країн, є приклади, які заслуговують на увагу і можуть бути корисними для української армії. Особливо, якщо врахувати, що ми обрали європейський шлях розвитку і висловили готовність взяти на озброєння все найкраще, що стало загальноприйнятим і довело свою корисність на Заході. Можливо, Україні є сенс запозичити підходи шведів і у сфері будівництва збройних сил.

Сергій ОЛЕКСАНДРОВ

Такий собі професіонал

**«Можу заприсягтися,
що перекину
камінця
через
28-поверховий
будинок»**

**Срібний призер
Олімпіади-2012
ОЛЕКСАНДР
П'ЯТНИЦЯ**

**Першу за останні п'ятдесят
два роки олімпійську
нагороду України
в метанні списа завоював
Олександр П'ятниця**

ЛЕГКА АТЛЕТИКА

Чоловіки. Метання списа. Фінал Олімпіади-2012:

- 1. Кешорн Уелкотт (Трінідад і Тобаго) — 84 м 58 см**
- 2. Олександр П'ятниця (Україна) — 84 м 51 см**
- 3. Антті Руусканен (Фінляндія) — 84 м 12 см**

На дебютній для представника Збройних Сил України Олімпіаді 27-річний дніпропетровець не дотягнув до «золота» всього сім сантиметрів. Незважаючи на щільний графік виступів, срібний призер Лондона-2012 знайшов час, щоб розповісти читачам «Війська України» про свої спортивні досягнення.

— Олександр, чому ти вирішив зайнятися саме метанням списа?

— Моїм вихованням займалася бабуся Ніна. Батьки розлучилися, коли мені було п'ять рочків. Матір жила з вітчимою, і я лише інколи приїжджав до них погостювати. А займатися спортом мені подобалося ще з дитинства. У десять років бігав швидше, ніж вісімнадцятирічні юнаки. Ці здібності помітила моя вчителька фізкультури. Пізніше, коли навчався в профтехучилищі, займався рукопашним боєм, стрільбою, потім захопився шахами. Тільки шість років тому почав метати списа.

— І як це сталося?

— У секції я пробував кидати такі снаряди, як диск та молот. Але результати були не дуже високі. Випадково взяв до рук списа і закинув його на 36 метрів. Для першого разу це досить непоганий результат. Відтоді пішло-поїхало... Навчався на списках старого зразка, які метали ще п'ятдесят років тому. З посмішкою згадую свої перші незграбні спроби, адже навіть не розумів, як правильно розбігтися. Хвостом снаряда сам себе бив по голові і спині. Ходив весь у синцях. Але вже через пару місяців метав списа на 45 метрів.

— Скільки спроб ти робиш за одне тренування?

— Спочатку кидав десь по сто п'ятдесят разів на день. Але такий підхід неправильний, тому що рука швидко втомлюється, адже снаряд важить 800 грамів. Зараз за одне тренування роблю не більше тридцяти кидків.

— А хто потім шукає списа?

— Сам йду в поле. Бувало, що не відразу знаходив у снігу чи у високій траві, тому доводилося неодноразово прочісувати стадіон.

— Скажи, свої рекорди легендарний Віктор Цибуленко ставив такими ж списками?

— Ні, з того часу вони сильно змінилися. Раніше списа наприкінці польоту начебто планували, а не

втикався в землю. Були випадки, що через це травмувалися глядачі та судді у полі. Тому з міркувань безпеки снаряд вдосконалили. У сучасному змістився центр ваги, через що він наприкінці польоту «загинається», ніби поринає вниз. Роблять такі списи у Швеції, і коштують вони тисячу євро.

— Задоволення не з дешевих. І хто ж їх закуповує для українських атлетів?

— Закуповуємо за власний рахунок. Довго збирав кошти, щоб придбати два списи — для змагань і тренувань. На жаль, цього недостатньо, тому що професіоналу треба мати їх хоча б чотири різної твердості.

— Ти колись метав молот, надалі — спис, але на асфальті. В яких умовах тренуєшся зараз?

— Майже весь час перед лондонською Олімпіадою провів на зборах. Мій перший тренер Дмитро Анатолійович Карлов, який мене «знайшов», можливо, не мав багато знань у метанні списа, але він дуже добре підготував мене у психологічному плані. Я йому за це щиро вдячний. З 2009-го я тренувався сам, а наприкінці 2011-го перейшов до Миколи Васильовича Гурневича. Він мені і підправив техніку виконання кидка. З наступного року плануємо більше займатися штангою, новітніми методиками в метанні, і тоді, сподіваюся, мої результати значно покращаться.

— Олександр, останнього разу на олімпійський п'єдестал у твоєму виді спорту піднімався Віктор Цибуленко, який став чемпіоном на Іграх-1960 у Римі. Символічно, що саме тебе тренує один із колишніх учнів Цибуленка — Микола Гурневич...

— Цибуленко — мій кумир. Я намагаюся в усьому бути на нього схожим.

— Два роки тому ми так само, як і з тобою, спілкувалися з Віктором Сергійовичем у на-

Олександр П'ятниця. Метання списа («Освіта» — «Україна», Збройні Сили України). Майстер спорту міжнародного класу. Закінчив Дніпропетровський державний інститут фізичної культури і спорту. Перший тренер — Віктор Карлов. Чемпіонат Європи-2007 серед молоді — 3-є місце. Чемпіонат Європи-2010, 2011 — 2-е місце. Чемпіон України-2011. Тренер — Микола Гурневич. Хобі — співи, шахи, музика.

шій редакції («ВУ», № 1 від 2010 р. — Прим. авт.). Він розповідав багато цікавих історій зі свого життя...

— Так, я теж багато читав про цю видатну людину. Адже і дотепер ходять чутки, що він кидав сніжки на двісті метрів. Щоправда, тоді у вашому часописі Цибуленко спростував цю інформацію. Але розповів про свій рекорд у метанні гранати, який встановив у 1951 році на відкритті київського стадіону СКА — 89 м 39 см. Наскільки мені відомо, з того часу його так ніхто і не спромігся побити. Зауважу лише, що важить граната 700 грамів! Я з інтересом прочитав у вашому журналі і про ті неймовірні історії, які розповіли земляки мого кумира. І ще якась жіночка переповідала своєму супутникові про те, що «в цьому будиночку раніше мешкав Віктор Цибуленко, який при німцях камінцями літаки діставав, а в кам'яній стіні саморобним гумовим м'ячем... пробив дірку».

— Мені здається, що незабаром ти сам зумієш наздогнати Цибуленка за подібними чутками...

— У моєму випадку практично все, що розповідають про мене мої друзі, — правда. Наприклад, я з дитинства кидаю камінці на великі

відстані. Тому можу заприсягтися, що перекину камінець через... 28-поверховий будинок. Або якимось на зборах хлопці кидали гальку по воді. Тоді, на відміну від інших, мій «снаряд» полетів далеченько за буї. А ще друзі дали мені прізвисько «П'ятниця-Гармата» через те, що спис з моїх рук вилітає, як із гармати!

— А чутка про те, що у трудовій книжці призера Лондона-2012 є запис про роботу нічним сторожем, теж не вигадка?

— Це цілковита правда, і таке дійсно трапилося на початку моєї спортивної кар'єри. У 2006 році, коли ще не потрапив до складу збірної України, я влаштувався на роботу на дніпропетровський стадіон «Локомотив» нічним сторожем. На це було кілька причин. Перша, банальна — скрутне фінансове становище. Дідусь помер, бабусино пенсії ледь на їжу вистачало. Щоправда, спорткомітет виділяв близько 500 гривень на харчування, але не кожного місяця. Тому іноді траплялося, що харчувався тільки «мівіною» та чаєм, який заварював на плитці у сторожці, або взагалі тренувався голодним...

З іншого боку, я мав додаткову можливість для тренувань, і мені

ніхто не заважав! Десь о третій годині ночі брав списа і виходив на стадіон. А вранці, перепочивши пару годин, знову відпрацьовував вправи. Зізнаюся, важко було, не раз думав зав'язати зі спортом, проте якимось внутрішнім чуттям тримувало. Терпів, вірив, що у мене все вийде, і я зумію метати за відмітку у вісімдесят метрів. «От тоді, — говорив собі, — у тебе будуть і успіх, і гроші».

— Коли зрозумів, що мрія може здійснитися?

— Спочатку, у 2007 році, в Угорщині завоював «бронзу» на першості Європи серед молоді. А справжній «прорив» відбувся у 2009 році, коли я показав результат — 81 метр. У 2010-му на «дорослому» чемпіонаті Європи посів 4 місце, того ж року та у 2011-му виграв «срібло» на Кубку Європи, у 2011-му — «золото» на чемпіонаті України.

— Скажи, а як проходила боротьба в Лондоні?

— До сектору я вийшов з четвертим результатом сезону-2012 у світі. У травні в Києві я показав свій кращий у кар'єрі результат — 86 м 12 см. Щоправда, у суперників були куди більш вагомі козири.

Кваліфікацію виграв діючий чемпіон Європи чех Вецлав Весели з результатом 88 м 34 см. Я показав 82 м 72 см і зайняв четверту позицію слідом за дворазовим олімпійським чемпіоном норвежцем Андреасом Торкільдсеном і бронзовим медалістом Пекіна-2008 чемпіоном світу-2007 року фіном Тєро Піткамякі.

У фіналі ситуація докорінно змінилася. Спортсмени виходили до сектору, а на першому місці продовжував залишатися 19-річний хлопець Кешорн Уелкотт із Тринідаду і Тобаго. Зауважу, що ця «темна конячка» була відома лише вузькому колу фахівців завдяки своїй перемозі в липні 2012 року на юніорському чемпіонаті Європи в Барселоні.

Але і я зумів у третій спробі здивувати фахівців, метнувши списа на 84 м 51 см. Завдяки цьому я став у проміжному протоколі точно за Уелкоттом. На щастя, у наступних спробах до мене так і не змогли наблизитися світові лідери: Торкільдсен, Весели і Піткамякі. Лише у п'ятій спробі довелося понервувати, коли до мене впритул набли-

Міністр оборони України Дмитро Саламатін

з військовослужбовцями-призерами та фіналістами Олімпіади-2012

звився фін Антті Руусканен. Але йому так і не вдалося перевершити мій результат.

Визнаю, мені до останнього не давали спокою ті сім сантиметрів, які я програвав трінідадцю Уелкотту. Але, на жаль, моя остання спроба — 83 м 53 см — не змогла пере-креслити його плани на «золото». У підсумку чемпіоном з результатом 84 м 58 см став Уелкотт, який завоював друге олімпійське «золото» в історії Трінідаду і Тобаго після перемоги Хаселі Кроуфорда на стометрівці на Іграх-1976. Він, до того ж, став наймолодшим олімпійським чемпіоном в історії метання списа і першим спортсменом не з Європи або США. Якому вдалося одержати перемогу в цьому виді спорту.

— **Олександр, а ти сам був налаштований на здобуття олімпійської медалі?**

— Я мавив олімпійською медаллю і навіть бачив її уві сні! Правда, чомусь сподівався на те, що вона буде бронзовою. На жаль, ще перед кваліфікацією у мене виникли проблеми зі стегном. У лондонському секторі це завадило мені розігнатися як слід. Крім того, відчувався біль то у коліні, то у руці. Мазив ногу знеболюючими мазями, робив масажі. Тому у секторі діяв з пересторогою. До того ж мазь на долоні лопнув, кров пішла. Довелося ще й руку перев'язати...

Та всі ці проблеми, як на мене, були доброю прикметою, адже подібні ситуації в моїй кар'єрі вже бу-

ли і закінчувалися успіхом. Мій загальний стан того дня був найкращим. Я виклався в одній спробі, яка і забезпечила мені срібну нагороду. Звісно, того фінального дня був трохи засмучений, що зупинився всього в сімох сантиметрах від «золота», але медаль Олімпійських ігор — це перемога.

— **Після Лондона виникло враження, що вболівальники не скоро побачать падіння світового рекорду Яна Железни. Олімпіаду в Пекіні представник Норвегії Торкільдсен виграв з результатом 90 м 57 см. А для перемоги на Олімпіаді-2012 трінідадцю Уелкотту вистачило і 84 м 58 см.**

— Я припускав, що призери зупиняться в районі 86 метрів. Але за підсумком результат переможця виявився ще нижчим. Мені здається, що в лідерів через щільний графік змагань накопичилася втома. Перед виступами мені вдалося поспілкуватися з Торкільдсеном і Весели — вони скаржилися на такі ж травми стегна, як і у мене. Додайте до цього зростаючу конкуренцію серед спортсменів. Напевно, звідси і не такі високі результати. Так вийшло, що усі фаворити, включаючи дворазового олімпійського чемпіона норвежця Андреаса Торкільдсена, чемпіона Європи Вецлава Весели з Чехії, а також бронзового медаліста Пекіна і чемпіона світу-2007 фіна Тєро Піткамякі, начебто змовившись, підписали «капітуляцію». Ніхто з

них не дістав навіть до позначки 84 метри.

— **Чи береш ти із собою на змагання якісь талісмани, щоб притягнути вдачу?**

— Обов'язково надягаю на ліву руку браслет або зав'язую червону нитку. У Лондоні в сувенірній крамниці купив новий браслет за сім фунтів стерлінгів.

— **В одному з інтерв'ю ти зізнався, що олімпійську медаль «вистраждав» разом з дружиною. Хто вона, твоя друга половинка?**

— Свою майбутню дружину Юлю я зустрів на стадіоні. Вона раніше боксом займалася, навіть була чемпіонкою України. Зараз бігає для підтримки спортивної форми. Отож дивлюся, красива блондинка накручує кола по доріжці. Довго не наважувався познайомитися. Юлія першою цікавість до мене проявила. Ще й дуже здивувалася, коли довідалася, що я, такий худенький, метанням списа займаюся. Десять років зустрічалися, потім одружилися. Нещодавно четверту річницю відсвяткували. Пропозицію руки і серця я теж зробив на стадіоні. Мені дуже пощастило з Юлією. Скільки в мене було стресів через невдачі виступи на чемпіонатах світу... Але вона підтримувала, вірила, що все в мене вийде.

— **А олімпійське «золото» тобі ще не наснилося?**

— Ще є час, щоб добре підготуватися до наступних Олімпійських ігор.

На п'єдесталі пошани (зліва направо) – Олександр П'ятниця («срібло»), (Україна) Кешорн Уелкотт («золото»), (Трінідад і Тобаго), Антті Руусканен («бронза»), (Фінляндія).

ПРОВОДЖАЛА МАТИ СИНА У СОЛДАТИ

Давно Іванівка, що на Чернігівщині, не бачила такого дійства. Свято — небуденне, зворушливе, незабутнє. Головні герої — юнаки, які ще донедавна сиділи за шкільною партою, а нині йдуть служити до армії. Схвильовані такою увагою, перейнявшись особливою атмосферою події, призовники, один за одним, у супроводі батьків крокують до пам'ятника загиблим в роки Великої Вітчизняної війни. Покладають квіти. Шанують хвилиною мовчання. Клянуться захищати рідну землю.

Проводжати новобранців прийшли цілими родинами: сивочолі ветерани, люди різного віку та професій, молодь і малі дітлахи. Приїхали й гості з навколишніх сіл.

За українським звичаєм, батьки пов'язують своїх синів вишиваними рушниками-оберегами і дають шире напуття на гідну службу.

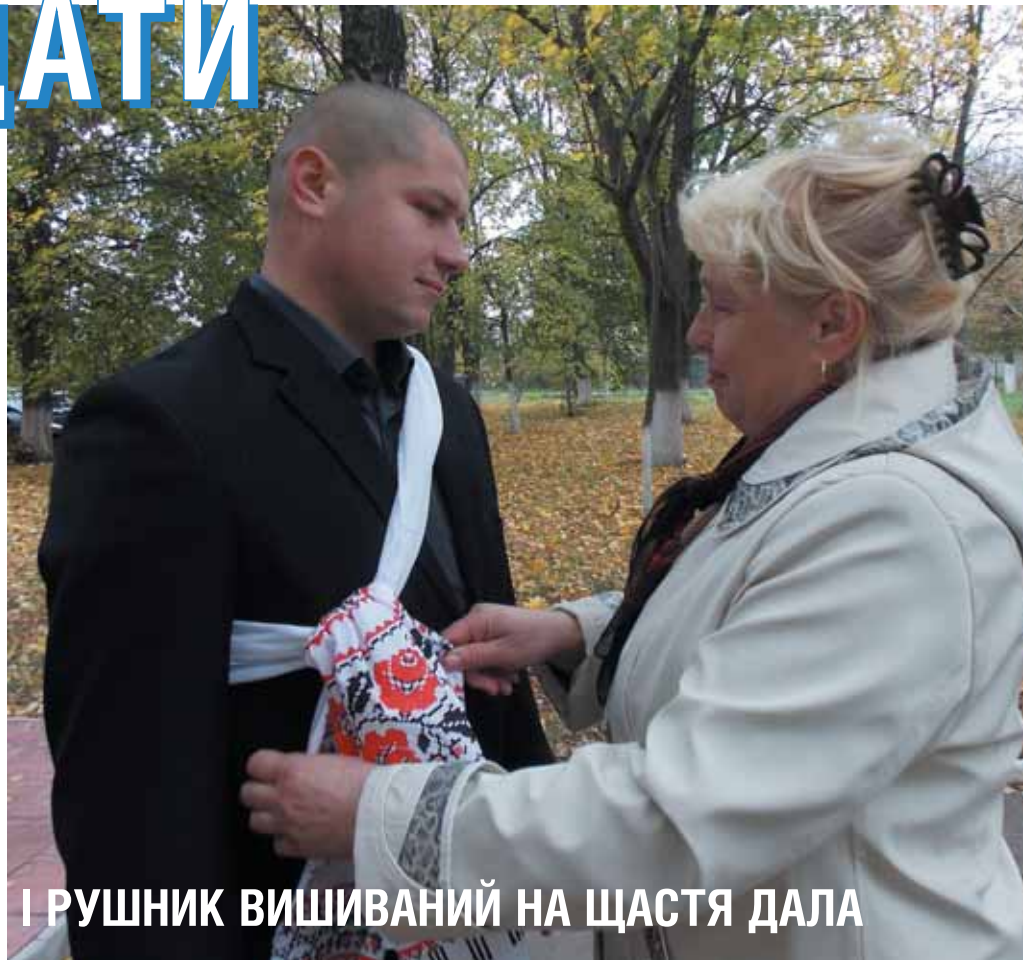
Естафету свята підхоплюють артисти Військово-музичного центру Сухопутних військ Збройних Сил України, які дарують глядачам справжнє концертне видовище.

Виступи артистів змінюються демонстрацією відеороликів про сучасне українське військо. Учні молодших класів із захопленням не лише слухають і дивляться, а й знімають кіно на мобільні телефони.

Лунають хвилюючі пісні у виконанні військових солістів: «Я йду служити», «Єдина родина», «Служи, сину!». Матері та дівчата, як по команді, не стримують сліз. Такі вони тонкосльозі ці жіночі натурі.

«Не сподівався, що нас проводитимуть так урочисто. Все дуже незвично. Сьогодні для мене особливий день, адже не щодня даєш клятву на вірність рідній землі», — ділиться враженнями призовник Володимир Панченко.

Здається, юнаки — без п'яти хвилин солдати — дорослішають на очах. Справді, стільки уваги і

І РУШНИК ВИШИВАНИЙ НА ЩАСТЯ ДАЛА

шани цим хлопцям, які поки що лише в статусі новобранців і, як мовиться, порошу ще не нюхали. Та батьки, керівники району і області, військові, які, власне, і влаштували ці урочисті проводи, усім своїм ставленням ніби підкреслювали, наскільки важливою і відповідальною є служба у Збройних Силах України.

Говорять тепло, від душі. Зміст їхніх коротких промов містить найголовніше: «Батьківщина довіряє вам найдорожче — берегти мир і спокій рідної землі. Служіть так, щоб Чернігівська земля пишалася вами».

«Я щаслива, що виростила хорошого сина. Володимир заздалегідь готувався до служби, тож в армію йде цілком свідомо. Звісно, материнське серце хвилюється за свою кровиночку, та я молитимуся за нього. І сподіваюся, що в армії Володя стане справжнім чоловіком», — схвильовано каже мати призовника Ольга Панченко.

Чернігівський міський військовий комісар полковник Володи-

мир Кравчук подякував батькам та селянам за виховання синів, а призовникам побажав повернутися до рідної домівки здоровими і змужнілими.

«Вже третій рік поспіль ми проводимо такі акції в загальній системі військово-патріотичного виховання молоді. Наша мета — не лише відродити славетні героїчні традиції минулого, а й, використовуючи сучасні форми, показати і розповісти, якою є українська армія сьогодні. А результат цієї роботи можна побачити на призовному пункті: число охочих поповнити лави Збройних Сил України в Чернігівському районі збільшується з року в рік», — підкреслив полковник Кравчук.

Цього дня в селі створилася неймовірна радісно-емоційна атмосфера. Після закінчення концерту, люди ще довго не розходилися. Вони підходили до призовників, бажали доброї служби, просили гідно тримати марку рідного села.

Вадим МИСНИК

«УКРАЇНСЬКІ МУЗЕЇ — УКРАЇНСЬКІЙ АРМІЇ. ВІДКРИТІ ДВЕРІ»

Всеукраїнська культурно-просвітницька акція для тих, хто служить, та про тих, хто чесно служив народові України

В Україні на порядку денному – базові напрями формування війська. Серед них — реалізація офіційної ідеології військової служби, забезпечення людей у погонах гідними соціальними стандартами, підтримання високого морального духу, а також удосконалення системи військово-патріотичного виховання.

Якою мірою ми готові використовувати інструменти, що надаються нам для допомоги? Яке місце у патріотичному та культурно-духовному вихованні військовослужбовців посідають музеї, й особливо ті, в яких розміщені експозиції з історії зброї та військового мистецтва? Колосальне!!! Недаремно один з великих сказав, що музей — це будинок, де живе історія, яка формує сьогоднішній день та зазирає у майбутнє. Що заважає нам частіше доторкатися до реліквій українського народу, збагачуючись їхньою силою?

Найбільш складним питанням культурно-виховної роботи з особовим складом та членами сімей військовослужбовців було й залишається фінансування. З метою привернення уваги до зазначеної проблеми діячів культури, керівників музейних установ, краєзнавців і меценатів Центральний друкований орган Міністерства оборони України журнал «Військо України» спільно з Національним заповідником «Хортиця» започаткував Всеукраїнську культурно-просвітницьку акцію «Українські музеї — українській армії. Відкриті двері». Спецпроект проводиться згідно з Указом Президента України від 27 вересня 2010 року № 918/2010 «Питання шефства над Збройними Силами України», наказом Міністра оборони України від 28 січня 2011 року № 55 «Про затвердження Інструкції про організацію виконання Указу Президента України від 27.09.2010 року № 918/2010 «Питання шефства над Збройними Силами України» та з метою покращення роботи з патріотичного та культурно-духовного виховання захисників Вітчизни. Акцію присвячено 25-й річниці Збройних Сил України, отож триватиме вона 5 років та охопить всі регіони нашої держави.

Підполковник Руслан Ткачук, начальник відділу публіцистики журналу «Військо України»:

— Це перша в історії Зброй-

них Сил України і журналу «Військо України» благодійна акція такого масштабу і значущості. Її ідея належить історик, публіцист та відомому громадському діячеві, члену редколегії журналу «Військо України» Олександру Кривошию.

Зміст започаткованої журналом акції полягає в тому, аби дати змогу захисникам Вітчизни — кращим у своїх підрозділах і частинах — відвідувати музеї, в яких працюють експозиції з військової історії України та історії зброї. Нині партнери першого етапу акції — за підтримки журналу — розробили спеціалізовані екскурсії, присвячені історії українського війська та військового флоту України. Перші відвідувачі — солдати та офіцери з артилерійської бригади імені генерала Василя Петрова. Відгуки — лише позитивні.

Символічно, що наш спецпроект взяв старт на Запоріжжі, колисці козацтва та осередку українського духу.

Згадаймо, як героєм однойменної повісті Миколи Гоголя Тарас Бульба веде своїх синів на Хортицю. Це урочисто і водночас хвилююче для кожного, хто любить українську історію та береже своє духовне коріння.

Дорогою на Січ

Артефакти
нашої звитяги

На експозиції
козацьких кораблів

У Січовому храмі

**Олександр
Кривоший,**
кандидат історичних наук,
публіцист і громадський діяч,
член редколегії журналу
«Військо України»:

— Всеукраїнська акція «Українські музеї — українській армії. Відкриті двері» увійшла до плану військово-патріотичного виховання Міністерства оборони України. Оскільки спецпроект проводиться згідно з Указом Президента України про шефство над Збройними Силами України, ми розраховуємо, що його підтримають органи місцевої влади всіх регіонів України. Нині ведемо переговори з керівниками музейних установ. Запрошуємо до співпраці діячів культури, краєзнавців і меценатів. Відкриємо військовослужбовцям Збройних Сил України двері в історію українського війська разом!

Від імені організаторів акції хочу подякувати Запорізькому міському

Архієпископ Білоцерківський і Богуславський Августин, голова Синодального відділу УПЦ з питань взаємодії зі Збройними Силами та іншими військовими формуваннями:

— Всеукраїнська акція журналу «Військо України» «Українські музеї — українській армії. Відкриті двері» проводиться під благословенням Української православної церкви. Надзвичайно важливо, що наші військовослужбовці доторкнуться до духовного досвіду пращурів: спочатку запорозьких козаків, а потім, з Божою волею, й Київської Русі, Гетьманщини та інших періодів історії українського війнства. Серед них величезна кількість лицарів, які самовіддано служили Україні, нерідко жертвуючи своїм життям заради волі свого народу. Святе Письмо навчає відданості та безмежній любові до рідного краю. Господь Ісус Христос (Євангеліє від Іоана 15:13) проголошує: «Немає більше від тієї любові, коли хто душу покладе, життя своє за друзів своїх».

Щиро бажаю успіху організаторам акції, молюся за глибокі духовні плоди для усіх її учасників.

Максим Остапенко, генеральний директор Національного заповідника «Хортиця»:

— Чудова ідея!

Організатори акції взялися за вкрай потрібну сучасній молодій людині в погонах справу пізнання військового мистецтва пращурів через речові артефакти. Такого ні в Збройних Силах України, ні в практиці музейної роботи ще не було. Національний заповідник «Хортиця» — науково-дослідна і рекреаційно-освітня установа, яка здійснює охорону пам'яток історії, культури та природних об'єктів, збирає, вивчає, зберігає та популяризує пам'ятки, пов'язані з історією козацтва. Структурним підрозділом заповідника є Музей історії Запо-

голові Олександру Сіну та голові Запорізької обласної ради Павлу Матвієнку. Саме за їхньої підтримки здійснюватимуться екскурсії кращих військовослужбовців підводного човна «Запоріжжя», фрегату «Гетьман Сагайдачний» й Окремого полку Президента України до Національного заповідника України «Хортиця» та Запорізького музею історії зброї.

Спочатку було слово... Багато слів, сказаних учасниками велелюдної презентації спецпроекту журналу «Військо України» в Запоріжжі в прес-клубі обласної організації Національної спілки журналістів України, в кабінетах очільників міста, області та музейних установ. Відчувалося, — армію на Запоріжжі люблять, а військові традиції знають і шанують.

Ініціатор проведення акції — член редколегії журналу Олександр Кривоший, куратор проекту підполковник Руслан Ткачук та директор Запорізького музею історії зброї Віталій Шлайфер розповіли учасникам презентації, журналістам та громадськості про мету та завдання акції, а

також про журнал, який вперше в історії Збройних Сил України взявся провести таку масштабну культурно-просвітницьку акцію. До речі, її другий етап буде презентовано у столиці, де планується відкрити персональну фотовиставку знаного запорізького фотохудожника Сергія Лаврова «Віковічна Хортиця — територія зв'язки і любові...».

Акція журналу «Військо України» покликана не тільки виконувати завдання військово-патріотичного виховання захисників Вітчизни, вона ще й гідно представить серед військовослужбовців, членів їхніх сімей та жителів столиці колиску козацтва — Запоріжжя, Національний заповідник «Хортиця».

В рамках презентації регіонального етапу культурно-просвітницької акції «Українські музеї — українській армії. Відкриті двері» її учасники відвідали парк Металургів м. Запоріжжя, де поклали квіти до єдиного в Україні та на теренах СНД пам'ятного знака військовослужбовцям, загиблим при виконанні службових обов'язків у мирний час.

розького козацтва та єдиний в Україні історико-культурний комплекс «Запорозька Січ». Загальна площа Національного заповідника «Хортиця», включаючи прилеглі острови, становить понад 2 386 га. На території заповідника нараховується 106 пам'яток археології та історії. Під час експедицій на о. Байда було виявлено залишки дерев'яних укріплень, оборонні, господарські споруди та житлові приміщення XVI ст., які, ймовірно, належали запорозьким козакам. У балках Молодняга та Липова острова Хортиця знайдено зимівники запорозьких козаків XVIII ст., де археологами виявлена значна кількість предметів козацького побуту (цвяхи, кераміка, ножі, зброя тощо). У 1736 році в районі Хортиці засновано Запорозьку верф, а для її захисту побудовані фортеця і ретраншемент. Декілька десятків суден верфі затонуло біля острова. Нині ці кораблі підняті й виставлені в окремій експозиції.

На території заповідника діє фольклорно-етнографічний кінний театр «Запорозькі козаки», який опікується збереженням і розвитком козацьких традицій та формуванням на території заповідника туристичної інфраструктури. Отож щиро запрошую читачів журналу «Військо України» на святую землю «Хортиці».

Запорізький етап Всеукраїнської акції розпочався хвилююче та урочисто, з музиками, зумерами фотоапаратів, бойовим гопаком і духом козацької звияги.

...О восьмій сорок ранку кращі військовослужбовці строкової служби окремої Запорозької артилерійської бригади імені двічі Героя Радянсько-

го Союзу генерал-полковника Василя Петрова, офіцери-вихователі, члени сімей військовослужбовців Запорізького гарнізону прибули до Запорізького музею історії зброї — одного з найкращих в Європі. Їх тепло привітав директор музею Віталій Шлайфер і... показав історію минулого холодної і вогнепальної зброї. Культурно-просвітницька акція почалася...

Віталій Шлайфер, директор Запорізького музею історії зброї:

— Я не міг не відгукнутися на пропозицію журналу «Військо України», адже свого часу й сам проходив військову службу. Служив у Підмосков'ї і добре пам'ятаю, що нечасті звільнення у вихідні дні я проводив у кіно, музеях і театрах. Після важких солдатських буднів ці рідкісні походи до культурних осередків ставали для мене справжнім святом. Тож вмовляти мене, аби музей долучився до акції журналу «Військо України», не довелося. Більше того, впевнений, що Запорізький музей історії зброї може зіграти важливу роль у військово-патріотичному вихованні захисників Вітчизни. Адже саме тут ми аргументовано доводимо, що зброя — це один із головних інструментів людини протягом всієї її історії, а воїн — це фахівець, який і до сьогодні використовує зброю у своєму повсякденному житті. При цьому він має бути не тільки озброєним, але й досконало володіти різними видами зброї,

аби захистити себе, свою сім'ю, Батьківщину. Воїн має знати, звідки пішла зброя, як застосовувалася, розвивалася. Загалом тема зброї та людини заслугує окремого опрацювання. Зазначу лише, що зброя в руках зваженої, професійної людини — воїна, міліціонера, спортсмена, мисливця — це стабілізуючий фактор, який позитивно позначається на криміногенній обстановці, атмосфері у суспільстві в цілому... В нашому музеї зібрано більше 4 000 зразків холодної і вогнепальної зброї різних епох і різних народів. Її еволюція простежується від кам'яного і бронзового періодів історії людства до другої половини XX століття...

Старший солдат Ірина Брусова, обличчя акції, відповідальний виконавець мобілізаційного відділення Центрального об'єднаного районного військкомату м. Запоріжжя:

— Можу без перебільшення сказати, що участь в акції журналу «Військо України» стала для мене незабутньою подією. Я отримала безліч позитивних емоцій від екскурсій по єдиному в Україні Запорізькому музею історії зброї, Музею історії запорозького козацтва та Історико-культурному комплексу

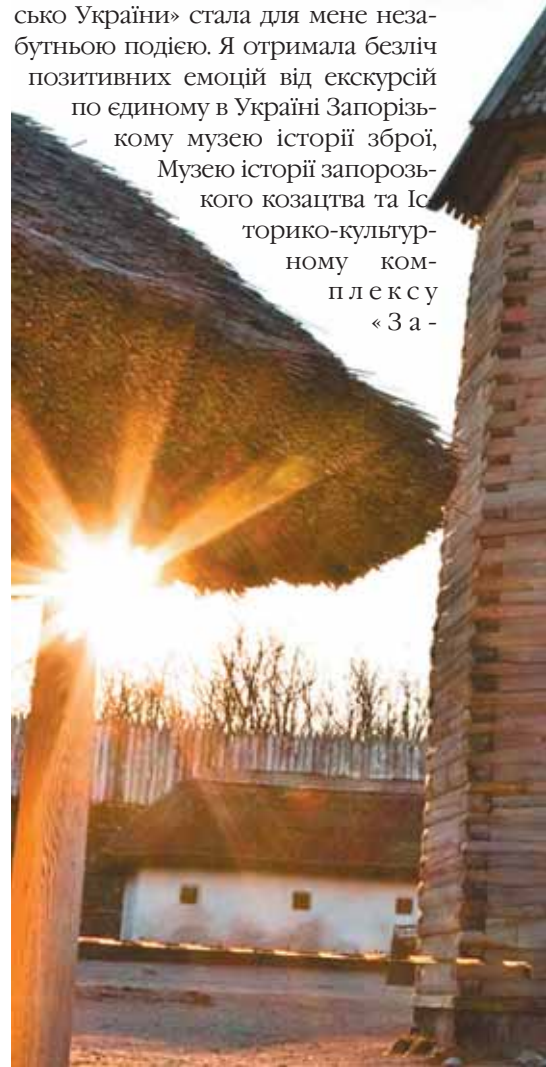
«За-

Офіційними партнерами Всеукраїнської культурно-просвітницької акції журналу «Військо України» «Українські музеї — українській армії. Відкриті двері» виступили:

- Національний заповідник «Хортиця»; тел. для довідок та організації екскурсій 099 968 98 42, ravenmaple@rambler.ru;
- Запорізький музей історії зброї; тел. для довідок та організації екскурсій (061) 224 03 24; v-g1@ukr.net\$ www.museummilitary.com;
- Запорізька міська рада;
- Національна спілка журналістів України.

Запорізький етап акції підтримали: Запорізька обласна організація Національної спілки журналістів України, газета «Запорозька Січ», Запорізька державна телерадіокомпанія, канал «Запоріжжя», Запорізька незалежна телерадіокомпанія «ТВ-5», радіо «Запоріжжя» та Інтернет-портали www.kmu.gov.ua, www.unn.com.ua, news.meta.ua, rss.novostimira.com, segodnya.novostimira.com та інші.

За додатковою інформацією звертатися за телефонами: 050 341 63 07 та за електронною адресою: viysko2003@ukr.net, olexa-zp@ukr.net.

порозька Січ». Але найбільш приємним і значущим для мене було бачити захоплені обличчя молодих солдатів, їхній непідробний інтерес до експонатів і того, що розповідають екскурсоводи. Енергетика місць, в яких ми побували, розповіді добре

підготовлених екскурсоводів, на моє переконання, розбудили у хлопців гордість, тому що, вдягнувши солдатські погони, вони також стали до строю святого воїнства захисників рідної землі України. Я не тільки старший солдат Збройних Сил України, я — мама. Дуже хочеться, аби моєму сину (а він обов'язково, як і його батько, служитиме у війську), разом з товаришами також поталанило стати учасником подібної акції. А організаторам акції «Українські музеї — українській армії. Відкриті двері» хочу побажати лише одного: розуміння і підтримки з боку командування, все інше вони роблять на відмінно.

...Після короткого перепочинку сповнених емоціями військовослужбовців Запорізького гарнізону перевезли на острів Хортиця. Їх радо зустріли генеральний директор Національного заповідника «Хортиця» Максим Остапенко і завідуючий відділом екскурсій заповідника Сергій Дударенко. Завдяки гостинності господарів перед учасника-

ми акції відчинилися двері Музею історії Запорозького козацтва, історико-культурного комплексу «Запорозька Січ», фольклорно-етнографічного кінного театру «Запорозькі козаки» та виставки військових кораблів.

Солдат Олександр Буянов, старший топогеодезист дивізіону артилерійської розвідки (родом із м. Макєвка Донецької області):

— Не думав, що мені пощастить відвідати єдиний в Україні Музей історії зброї та Музей українського козацтва «Хортиця». Було надзвичайно цікаво. Відчуття таке, немов насправді потрапив у славні давні часи, коли «козаки вміли панувати». Захоплює відвага, мужність та відданість Батьківщині козацьких ватажків. Це були по-справжньому сильні люди, які вміли цінувати волю і бойове братерство.

Підполковник Ігор Немінський, заступник командира окремої Запорізької артилерійської бригади імені двічі Героя Радянського Союзу генерал-полковника Василя Петрова з виховної роботи:

— На думці лише слова вдячності військовим журналістам, організаторам Всеукраїнської акції, керівникам музейних установ, співробітникам музеїв за влаштоване свято. Військовослужбовці частини в захопленні від побаченого і почутого під час екскурсій. «Хортиця» вразила нас своєю духовною величчю. Запорізький етап акції організовано на високому рівні.

Цим заходом ми відкрили шлях до нового підходу у вихованні військовослужбовців через звернення їх до історичного минулого українського війська, його історії та озброєння. Переконалий, подібні заходи краще за будь-які теоретичні викладки впливають на підвищення свідомого ставлення солдатів та офіцерів до виконання своїх службових обов'язків.

ПЕРИСКОПИ ПРИМИРЕННЯ

Всеукраїнська громадська організація «Всеукраїнська асоціація ветеранів-підводників», створена у 2006 році, сьогодні об'єднує понад сім тисяч членів. Асоціація здійснює заходи щодо соціальної адаптації ветеранів, захищає їхні інтереси, активно займається вшануванням пам'яті захисників Вітчизни та патріотичним вихованням молоді. Члени асоціації також беруть активну участь у міжнародних заходах. Тільки за останні роки делегати від України були присутні на щорічних міжнародних конгресах ветеранів-підводників у Бразилії, Англії, Франції, Німеччині, Росії, Польщі.

Наприкінці вересня до Києва з'їхалися понад триста ветеранів-підводників із сімнадцяти країн світу, які віддали не один рік цій важкій, але й романтичній службі. Протягом трьох днів учасники 49-го Міжнародного конгресу підводників, який уперше пройшов на теренах України, побували на численних заходах, мали можливість ближче познайомитися з пам'ятними місцями України, а головне – в черговий раз зустрітися зі своїми побратимами і колегами по службі.

На жаль, через поважний вік колишні підкорювачі морських глибин не можуть собі дозволити часто зустрічатися та згадувати буремні роки служби. Заважають цьому сотні та навіть тисячі кілометрів, які розділяють їхні домівки. Проте вони вирушили у таку дале-

ку та нелегку дорогу з надією зустріти своїх товаришів по службі.

Урочисте відкриття конгресу відбулося в актовому залі Київської міської державної адміністрації, де підводників від імені керівництва вітчизняного оборонного відомства та Генерального штабу ЗС України привітали заступник начальника Генерального штабу Збройних Сил України генерал-лейтенант Григорій Саковський, а також представники низки державних установ, які опікуються ветеранським рухом, керівники міської влади та художні колективи.

«Ваші мужність та героїзм протягом десятиліть слугували прикладом гідного виконання військового обов'язку. Проте з-поміж інших військових вас вирізняє ще одна риса – це морське братерство, зав-

дяки якому у всьому світі підводники єднаються в велику родину», – наголосив генерал-лейтенант Григорій Саковський.

«Головна мета конгресу – це спілкування людей, які віддали флоту не один рік свого життя, – підкреслив голова асоціації Всеукраїнської громадської організації «Всеукраїнська асоціація ветеранів-підводників» капітан 1 рангу запасу Олександр Кузьмін. – Деякі колишні моряки свого часу брали участь у «холодній війні», причому по різні боки барикад, і мають протилежні погляди на історичні події. У зв'язку з цим конгрес надає можливість ветеранам не просто спілкуватися один з одним, а і переосмислити різні епізоди історії».

За словами Олександра Кузьміна, проведення конгресу має і певний дипломатичний контекст у сенсі того, що деякі члени делегацій обіймають відповідальні державні посади у своїх країнах. Тож приїхали до України не лише познайомитися зі столицею, але й зміцнити дипломатичні взаємини. Окрім того, це ще і виховання молоді на кращих флотських традиціях.

Голова англійської делегації лорд Джеймс Блеклі розповів, що ініціаторами проведення міжнародних зустрічей підводників були два видатних моряки часів Другої світової війни – адмірали – француз Жан План Шар та німець Адальберт Шнее. А все почалося з того, що моряки німецького підводного

човна, який в роки війни затопив англійський крейсер «Ройял Оук», домовилися зустрітися з відділеними членами команди британського корабля. Виявилося, що колишні супротивники не мали ніякої особистої ненависті одне до одного і не бажали залишатися ворогами на все життя. Отже, перший конгрес підводників пройшов у травні 1961 року в Парижі, а його постійно діюча штаб-квартира знаходиться у Лондоні. Конгрес ніяких політичних задач і цілей перед собою не ставить та не приймає звернень до урядів і державних установ. А збирається для зміцнення взаємин між підводниками різних країн.

До речі, 49-й конгрес символічно відкрився у Міжнародний день миру. На урочистості були запрошені учні та студенти кількох столичних навчальних закладів, а також представники Національного Президентського оркестру. Від Міністерства оборони України було залучено вихованців та оркестр Київського військового ліцею імені Івана Богуна, особовий склад факультету іноземних мов та військового перекладу Військового інституту Київського національного університету імені Тараса Шевченка, роту Почесної варти, артистів Ансамблю пісні і танцю ЗС України.

Багато моряків приїхало з країн колишнього СРСР. Вперше завітавши до української столиці, вони щиро сподівалися зустріти колишніх однополчан. Один ветеран у морському тильнику з кількома фотографіями у руках ходив поміж приїжджих гостей зі словами: «Хлопці, хтось служив у Полярному, неподалік Мурманська?» А інший, імовірно з Італії, ламаною англійською розповідав про свою підводну службу французькому колезі...

Конгрес не обмежувався лише спілкуванням. Протягом трьох днів усі учасники збору відвідали визначні місця столиці, вшанували пам'ять полеглих бійців на могилі Невідомого солдата, зі сльозами на очах спустили вінок на хвилі Дніпра, згадавши про загиблих моряків-підводників. Наші гості також відвідали Національний університет оборони України, побували у Національному музеї народної архітектури та побуту України.

Серед учасників конгресу були дружини та матері тих, хто не повернувся з морських походів. Одна з них — мати старшого помічника командира атомохода «Курськ», капітана 2 рангу Сергія Дудка, який загинув у холодних водах Баренцового моря. Перебуваючи в альма-матер українських офіцерських кадрів, Софія Петрівна подарувала бібліотеці університету книгу спогадів, яку видали родичі загиблих моряків.

Андрій Артюшин підкорював морські глибини у роки «холодної війни». Нині він представляє Всеросійський клуб моряків-підводників. Його служба на флоті якраз припала на період, коли кожний похід атомної субмарини міг закінчитися світовою ядерною війною. Проте час минає, колишні вороги стали партнерами. Зокрема, на конгрес приїхали американці, англійці та інші представники країн, які раніше бачили колег із східного блоку лише в прицілах та перескопах вважаючи НАТО потенційними ворогами.

Представники італійської делегації повезли додому символічну статуетку країни-господаря конгресу, яка протягом року перебувала в Україні. Чергова адреса, де зберігатиметься головний символ ветеранів-підводників, — місто Катанія на острові Сицилія. Сюди з'їдуться колишні підводники, аби стати учасниками ювілейного, 50-го Міжнародного конгресу.

Юрій СМЕЛОВ, Максим ХОРОШУНОВ (фото)

ВУСА, ЧУПРИНА І КОЗ

**Було колись — в Україні ревіли гармати,
Було колись – запорожці вміли панувати...
Т. Шевченко**

Чим далі котилася Україною слава про козацьке вміння «панувати», тим більше народу переймалося вірою в оборонну силу козачу і козацьку звияту: «До козаччини горнулося все більше людей, все зростало число таких, що ставали козаками на все життя», — писав на сторінках «Ілюстрованої історії України» історик Михайло Грушевський. Росла й відокремлювалася ціла особня верства козацька, і оця надзвичайно популярна серед народу «козацька верства» ставала для України не лише оборонною силою, а й об'єктом героїзації; козаки оспівувалися в піснях і перетворювалися в надлюдей у переказах. Козак ставав еталоном мужчини для «непокозаченої» частини населення України і, можливо, через це в народному світогляді поняття «справжній мужчина» замінилось одним словом «козак».

АЦЬКА МОДА

З ДІДІВ—ПРАДІДІВ

Окрім переліченого, войовнича козацька верства стала для населення України ще й законодавицею моди на одяг, на мову, на манери і навіть на чоловічі зачіски.

Така ідеалізація козаччини спричинила формування на козацькій основі узагальненого образу українця, що поступово перетворився на національний. А козацька мода на вуса і «оселедець», разом з люлькою, шапкою та козацькою зброєю, залишилася в народній пам'яті символами лицарської (читай, козацької. — О. К.) честі. «Любо було глянуть, як наїдуть запорожці в Сагайдачне! (Сагайдачне — урочище на лівому березі Дніпра, проти верхньої частини о. Хортиці. — О. К.). Народ все широкоплечий, вусатий, бравий... Голови голили. Тоді ще мода була носить чуприну, що оце в кого довга — візьме її обмота кругом вуха...».

Такий спогад про козаччину записав відомий етнограф і фольклорист Нижньої Наддніпрянщини Яків Павлович Новицький. Бо тоді, «ще мода була не яка-небудь, а козацька».

Покійна бабуся Уляна Василівна (за дівочим прізвищем Радочин) розповідала мені, що за її молодості найулюбленішою зачіскою серед селян Олександрівського повіту Катеринославської губернії була зачіска «під макітру», або «в кружок», а прозивалася в народі та мода — «козацький манір», себто «а-ля козак» — по-козацькому. Робилася ця зачіска так. Сільський циркуль-

ник садив дядька, надягав йому на голову макітру і гострим ножем чи ножицями обрізав волосся, яке визирило з-під посудини, себто стриг «кружком».

Такий спосіб постригу серед козаків підтверджує і етнограф Олекса Воропай, зазначаючи, що «підстрижене таким способом («під макітру») волосся розчісували гребінцем в такому напрямку, який визначила йому сама природа... Так підстригалось не тільки городове козацтво, а й шляхта та більша частина селян».

Запорозькі козаки рідко коли стриглися «під макітру»; вони носили чуприни або «оселедці». Останній був прикметою справжнього запорозького козака, що вже бував у походах.

Ось як описує запорозьку моду на зачіски історик Дмитро Яворницький: «Запорожці зодягались добре, ходили браво, чепурно. Вони, бачте, голови брили: оббрили голову та ще й милом намаже, щоб добре волосся росло. Зоставляли одну тільки чуприну, довгу таку, з аршин, мабуть. Та чорну, та кучеряву! Замота за вухо разів два та й повісить, так вона й висить аж до самого плеча. А інший як візьме та вранці як розпустить, так вона зробиться, як хвіст у вівці. То все на вихвалку». Або ще: «Оце як накладати шапку, то зараз відбере (козак. — О. К.) від чуприни пучечок волосся, чуприну замота за вухо, а пучечок напустить наперед, та тоді вже й шапку накладе. Як наложити шапку, то він уже й козак».

Чуб підстригався так: над лобом, на скронях і на потилиці волосся голилося чи стриглося при тілі, і тільки серед голови зоставлялося на долоню широке, кругле пасмо довгого волосся. Те волосся розчісували на всі боки і підстригали кругом — вище над лобом, а нижче на потилиці. Таким чином голені місця прикривались чубом і здавалось, що голова вся в волоссі; тільки коли чуб заковчувався вітром, то голий череп відкривався, і від того обличчя людини робилось дико-величним і войовничим. Чуби носили пани, городові козаки і посполиті; тільки пани, себто шляхта, підстригали його вище, на польський лад. В Запорозькій Січі деякі старшини (наприклад, писарі) також носили чуби.

Зовсім інакше підстригалася козацька чуприна, себто, «оселедець», коса. Вся голова голилася чи стриглася при тілі, над самим же лобом залишали кругле пасмо волосся, пальців у три ширини. Волосся те часом відросло в довгу косу, яку можна було, зачесавши на лівий бік, або обвести кругом голови і замотати за ліве вухо, або просто довести до нього і замотати. Частіше, коли вона, себто чуприна, була не дуже довга, тільки спускалася на вухо, і кінець її теліпався на плечі. Така коса надавала обличчю дуже войовничий вид і оригінальну красу. У маленьких хлопчиків чуприну підрізували у рівні з бровами, щоб не лізла в очі. У старших голова не завжди була чисто виголена, заростала невеличким волоссям і так залишалася подовгу, особливо так було у старих дідів, що не любили чепуритися.

Чуприну носили запорозькі козаки і ті люди, котрі мали зносини з ними — чумаки й селяни, що жили на Запорозжі і близько до нього. В інших українських землях чуприну носили переважно ті козаки, що якийсь час жили на Січі (добре знали її традиції і запорозьку моду на зачіски) і повернулися назад. Але так було не завжди. Під час Визвольної війни під проводом Б. Хмельницького, коли, майже вся повсталася Україна покозачилася, практично всі, хто зі зброєю вливався в козацькі полки, відпустили чуприни, як знак волі. Після багатьох трагічних подій та царського указу про заборону цієї зачіски, носіння чуприни пішло на спад, обмежившись Запорозжям. Молоді козаки і джюри, що ще не «нюхали порошу», не мали права носити чуприну, а стриглись, переважно, «під макітра», в кружок.

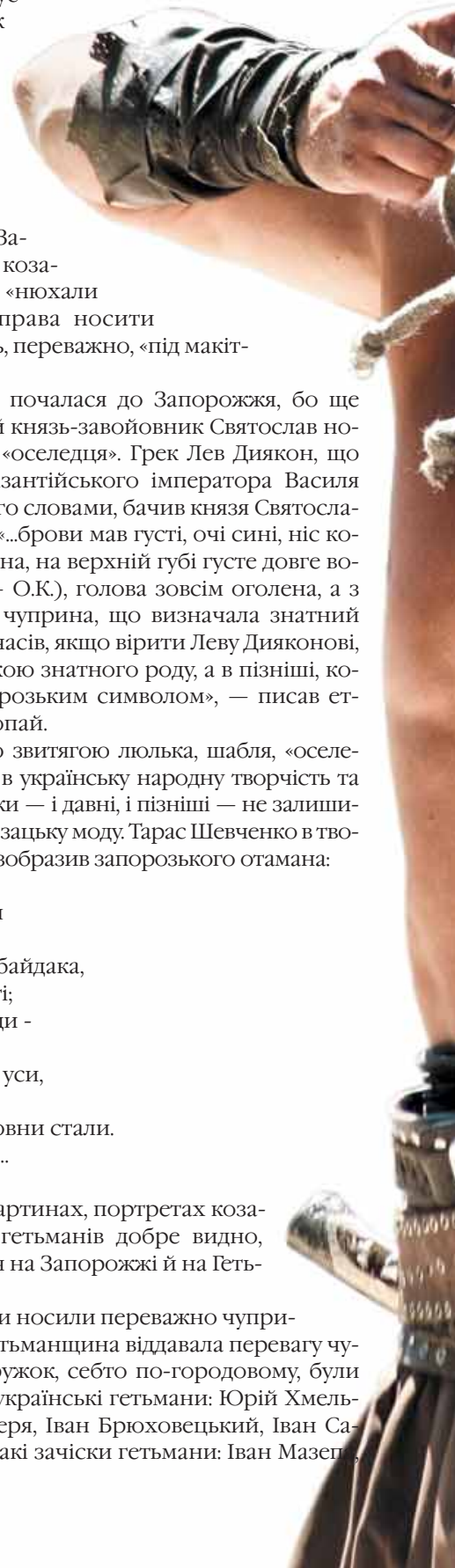
Мода на чуприну почалася до Запорозжя, бо ще славетний київський князь-завойовник Святослав носив на своїй голові «оселедця». Грек Лев Диякон, що була при війську візантійського імператора Василя (кінець X ст.) і, за його словами, бачив князя Святослава, описав його так: «...брови мав густі, очі сині, ніс короткий, борода голена, на верхній губі густе довге волосся (себто вуса. — О.К.), голова зовсім оголена, а з одного боку висіла чуприна, що визначала знатний рід». За князівських часів, якщо вірити Леву Дияконові, «чуприна була ознакою знатного роду, а в пізніші, козацькі часи, — запорозьким символом», — писав етнограф Олекса Воропай.

Разом з козацькою звитягою люлька, шабля, «оселедець» і вуса увійшли в українську народну творчість та мистецтво. Художники — і давні, і пізніші — не залишили поза увагою цю козацьку моду. Тарас Шевченко в творі «Іван Підкова» так зобразив запорозького отамана:

А попереду отаман
Веде, куди знає.
Походжає вздовж байдака,
Гасне люлька в роті;
Поглядає сюди-туди -
Де-де будь роботі?
Закрутивши чорні уси,
За ухо чуприну,
Підняв шапку — човни стали.
Нехай ворог гине!...

На старовинних картинах, портретах козаків та українських гетьманів добре видно, якої моди трималися на Запорозжі й на Гетьманщині.

Запорозькі ватажки носили переважно чуприни — «оселедці», а Гетьманщина віддавала перевагу чубам і макітрам. В кружок, себто по-городовому, були пострижені й деякі українські гетьмани: Юрій Хмельницький, Павло Тетеря, Іван Брюховецький, Іван Самойлович. Носили такі зачіски гетьмани: Іван Мазепа.

Іван Скоропадський та Павло Полуботок. Але жоден з гетьманів «не посмів» увійти в історію козаччини без вусів. Окрім, звичайно, Петра Конашевича-Сагайдачного, який прикривав нижню частину свого обличчя (кажуть, через поранення) розкішною бородою та зовсім безвусого, останнього українського гетьмана Кирила Розумовського.

«Замилування українців до вусів висловлювалось і народними примовками: «Вус балабанський, чуприна черкеська — не вважай, мості-пані, що хвортуна кепська!», «У кого чорний вусок — тому рибки шматок, в кого сива борода — тому юшки шкода!», — зазначав Олекса Воропай.

Мода на вуса зачалася в Україні від козаччини, бо в сусідніх (прикордонних) землях чоловіки голили і вуса, і бороди, або ж навпаки, залишали на обличчі одне й друге.

А от українські козаки «...бороди брили (як і голови. — О. К.), одні тільки вуса були, — писав Дмитро Яворницький. — Вуса довгі кохали. Оце як нафарбує їх, як начорнить та як розчесе гребінцем, так хоч він і старий, а такий козак вийде, що хіть-хіть! Довгенні вуса були: інший підніме їх та як позакладає аж за вуха, так вони ще нижче вух звисають...». Багато козаків за розкішні або, навпаки, за малі вуса, за звичку їх плекати отримували прізвиська, бо козаки були люди на язик гострі, а ті прізвиська стали пізніше прізвищами. І живуть по світах люди з «вусатими»: Прудивус, Вусань, Вусик, Чорновус, Усенко та «чубатими»: Чуб, Чубенко, Чубченко, Чуприна, Чупринка, Чупрун — козацькими прізвищами.

Багато років тому в селі Різдвянці Новомиkolaївського району Запорізької області мені пощастило записати приказку, яка передає сутність відношення українців до вусів від давніх-давен і до сьогодні, бо чоловіки-українці ще й досі любляють носити і плекати традиційні козацькі вуса. «Вуса — то честь, — говорив мені сімдесятирічний житель села, заснованого в 1843 році на місці давнього запорозького займища, Семен Кулька, — а борода, вона і в козла єсть». І хай не образяться на те бородаті українці, бо такий уже у нас, в Степовій Україні, народ — бува, як щось скаже, то як зав'яже... І не просто так, а на міцний запорозький вузол....

Олекса КРИВОШИЙ, кандидат історичних наук, м. Запоріжжя. Фото С. Лаврова та О. Кривошия

Дитячих письменників в Україні побільшало. У світ вийшла книга офіцера Збройних Сил України капітана Михайла Семишкура — «Пригоди Хрюнчика і Хрянчика».

Як відомо, письменниками не народжуються — ними стають. Дехто, маючи безмежну уяву, пише прекрасні фантастичні романи, а хтось, не обділений логікою, створює детективи. Інші, маючи багатий досвід «прозаїки» життя, видають чудові реалістичні чи драматичні шедеври. Але з-під чийого пера тоді народжується дитяча книга?

Однозначно та відразу й не відповіси. Втім, з гордістю й водночас сміливо можна сказати — відтепер в числі дитячих письменників присутні й захисники Батьківщини! Яскравим свідченням цьому є книга офіцера Збройних Сил України капітана Михайла Семишкура — «Пригоди Хрюнчика і Хрянчика», яка нещодавно вийшла друком у Полтавському видавництві «Оріяна».

Автору лише 28 років. Шостий рік служить у Регіональному центрі радіоелектронної розвідки «Північ» (м. Чернігів).

Приклад Михайла Семишкура доводить: служба в Збройних Силах України потребує від людей всебічного розвитку. «Звичайно, виконання професійних обов'язків — головне для мене, як і моя сім'я (в родині офіцера 2-річний Роман та 3-місячна Марійка — авт.), — розповідає офіцер. — Як і усі, мав дитинство і мав свою мрію — написати книгу. Були

спроби складати вірші й оповідання, але результати, якщо чесно, мене не дуже вражали». Заповітна мрія не відпускала Михайла, ідеї полонили й захоплювали уяву. Вирішальну роль зіграв не випадок, а творча натура й справжній офіцерський характер. Байдикувати, а як це? — дивується він і зразу відповідає — на це немає часу.

Знайомтесь, Кабанчики!

Михайло Семишкур зізнається, що персонажів казки й частину самого сюжету взяв зі свого дитинства та студентського життя. Головні герої — це двоє друзів-кабанчиків, які живуть у лісному будиночку.

Окрім десятка колоритних героїв, у казці є ще інші «реальні персонажі». Це Ведмідь Васильович, характерний образ якого Михайло «поціпив» з колеги — прапорщика, а також білочка Сонечко — племінниця Соня. Чотирирічне дівчатко, власне, і стало першим читачем та найсерйознішим суддею

казкових історій, написаних її дядьком.

Словом, кумедні герої живуть у своєму світі, не тільки розважаються, а й вирішують проблеми Зачарованого лісу, рятують друзів й навіть цілі континенти від посухи та інших лих, а головне — допомагають одне одному. Як і самі дітлахи, вони цікаві своєю безпосередністю, зворушливі та незлобливі, і, як виявилось, здатні достукатися навіть до дорослих.

Зусилля, варті мети

Одним джерелом натхнення в творчому процесі для Михайла Семишкура була його наречена(а тепер дружина Віра), яка усіляко підтримувала літературний почин офіцера.

Натхненником видання книги стала мама Михайла Семишкура — Любов Іванівна, яка багато років присвятила праці на педагогічній ниві, а зараз є старшим викладачем української мови та літератури.

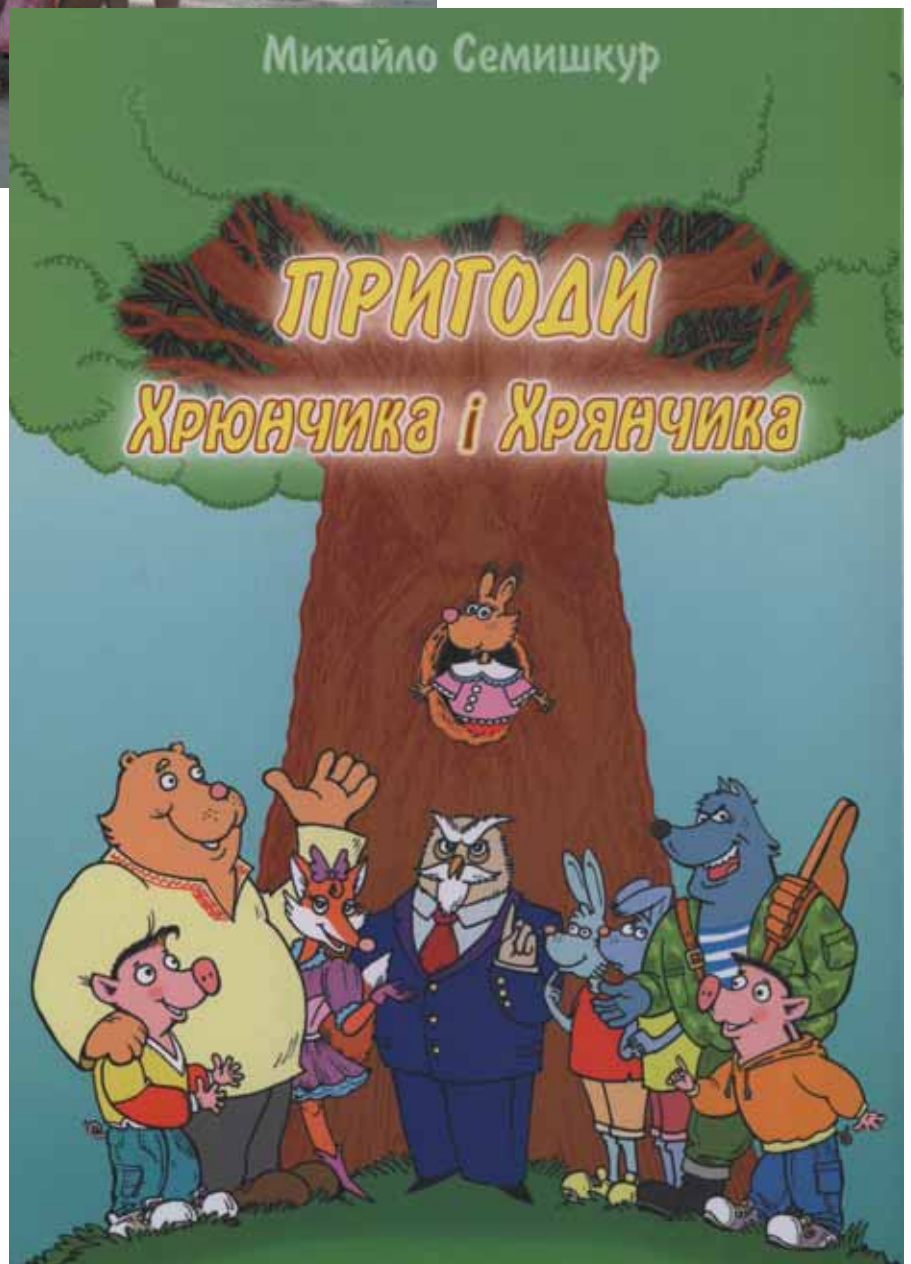
«Спочатку, написавши кілька перших історій, я показав їх мамі, — розповідає Михайло. — До такого творчого «продукту» вона поставилася спокійно, адже і гадки не мала, що для мене це не забавка». Приемне здивування з казко-

вого диво-творіння прийшло згодом, коли вичитуючи рукопис й працюючи над помилками сина, саме за них Любов Іванівна не забувала його пожурити.

А результатом синтезу творчості офіцера й видавничих технологій стала чудова книга у твердій палітурці, із захоплюючим сюжетом та яскравими картинками. Словом, мрія будь-якого автора й читача. Неначе гарячі піріжки, книжки накладом у 1000 примірників розлетілися по дитсадках та бібліотеках, оскільки видання здобуло визнання як «соціально значуще». До речі, зовсім скоро у Чернігівському обласному театрі ляльок відбудеться вистава за мотивами «Пригод».

Інга ВІТКОВСЬКА.
Фото Олександра ПАРІЯ

Ведуча рубрики Дар'я Чігарєва:

Осінь – «гарячий» час не лише для школярів. Відпустка швидко скінчилася – і ми знову занурилися у щоденні проблеми та роботу. Але вчені постійно наголошують на тому, що якісний відпочинок – це важливий крок до кращого виконання своїх службових обов'язків. Тому на початку прохолодної осені «Військо України» наполегливо радить не забувати про вітаміни, відпочинок і хороши настрій. Отже, декілька порад, як провести вільний час, що цікавенького почитати, що послухати, який фільм переглянути.

• ЧИТАЄМО

• СЛУХАЄМО

роман **«Баталіст»**

Артуро-Перес Реверте
2005 рік

Один з найсильніших творів Артуро-Перес Реверте. «Баталіст» – це історія фотографа Фолька, який 30 років свого життя присвятив тому, що фотографував сцени війни в епіцентрах «гарячих» точок.

Він закінчив свою кар'єру фотографа і, відгородившись від світу у старій башті маяку, малює величезну фреску – «Апофеоз війни». Спогади, бесіди, сцени фрески – в них зосереджено все те, що головний герой бачив крізь об'єктив своєї фотокамери на Балканах.

Дуже важка проза, безкомпромісна і шокує відверта, яка примушує здригнутися і переосмислити своє ставлення до таких людських почуттів, як співчуття, байдужість та обов'язок.

Альбом-книга **«Voo Voo і Haydamaky»**
гурту **«Гайдамаки»**

2009 рік

Цей спільний альбом українських «Гайдамаків» і польських «Voo Voo» став лауреатом премії «Virtualne Gesle» і номінантом польського «Grammy» – премії «Fryderyc Awards».

Крім того, «Гайдамаки» за нього отримали польський «Золотий диск».

Музична збірка «Voo Voo і Haydamaky» – своєрідний і дуже вдалий мікс гайдамаківського фолку і джаз-року. Музика різноманітна та цікава, заворожує своєю мелодійністю і гармонійністю, тексти – українською та польською мовами.

Слухати усім – обов'язково, навіть просто з метою ознайомлення, бо рок-гурт «Гайдамаки» – це унікальний колектив, який відомий в усьому світі і презентує багатство нашої фольклору та енергію українського слова.

«Я їду додому»

Андрій Круз

Серія з трьох частин – 2009 – 2011 рр.

Жанр: фантастика (постапокаліпсис), бойовик

Ця трилогія може додати нестримного драйву в повільний плин осінніх днів і захопити не на жарт усіх цінувальників модного зараз жанру постапокаліпсис.

Цивілізація знищена, анархія, орди кровожадних живих мерців ходять землею – в такий непривітний апокаліптичний світ автор «кидає» свого героя, який будь за що прагне дістатися своєї родини, яка залишилася за океаном. Але в сучасних постапокаліптичних реаліях це не таке вже й просте завдання.

Спочатку треба вижити!

Серед «жирних» плюсів серії: добре побудована сюжетна лінія, всі персонажі живі та чітко виписані цікаві особистості зі своїми характерами. Крім того, ця серія, як і усі інші книжки Андрія Круза, може стати справжнім посібником із озброєння: тактико-технічні характеристики дуже (іноді навіть занадто!) детальні.

Варто прочитати хоча б для того, щоб знати, що робити на випадок зомбі-апокаліпсису.

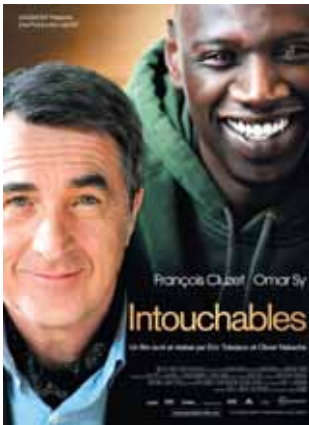
Музичний альбом
«1812 Старовинні військові марші й пісні»

2007 рік

Цей музичний альбом – знахідка для цінувальників стародавньої музики. Класичні твори (наприклад, урочиста увертюра Чайковського) органічно поєднуються зі стародавніми маршами. Майже все це – у віртуозному виконанні військового оркестру Міністерства оборони колишнього СРСР. Трубні потужні звуки, запальні бойові мелодії, а також можливість зануритися в історичні мелодії – безсумнівні достоїнства цієї музичної збірки. Ідеальний варіант для фонової музики осіннього суботнього дня, запальний та енергійний, цей альбом перетворить будь-яку хатню роботу на задоволення.

• ДИВИМОСЯ

«Недоторкані»

(в оригіналі — «UNTOUCHABLE»),

2011 рік

Жанр: драма, комедія

Режисер: Олів'є Накаш, Ерік Толедано

У головних ролях: Франсуа Клузе, Омар Сай
Цей фільм — ліки від поганого настрою, духовного за-
непаду та безсилля. Такої якісної, доброї та світлої ко-
медії вже давно не виходило на великий телеекран.
Французька кінострічка про доленосу зустріч двох
абсолютно різних людей: паралізованого аристокра-
та-мільонера і молодого темношкірого хлопця, якого
найняли доглядальником.

На такому ґрунті можна розпочинати сюжет, сповне-
ний драматичних переживань головних героїв, їхніх
особистих трагедій. Але все складається зовсім по-
іншому: здорове та свіже почуття гумору головних
героїв, їхнє життєлюбство, вміння бути щасливими та
насолоджуватися кожною миттю роблять фільм весе-
лим, зворушливим, легким і оригінальним. Кожен ге-
рой фільму — особливий, а гра головного дуету — не-
перевершена.

Ідеальне кіно для перегляду восени: заряджає пози-
тивом, любов'ю до життя і залишає після себе при-
ємне тепле відчуття та легкість на душі. Фільм зас-
нований на реальних подіях, а стара приказка гово-
рить, що найкращі історії — це історії, розказані самим
життям.

«Бойовий кінь»

(в оригіналі — «War Horse»),

2011 рік

Жанр: драма

Режисер: Стівен Спілберг

У головних ролях: Джеремі Ірвін, Емелі Уотсон

Пітер Маллан

Шість номінацій на премію «Оскар» та ім'я Стівена
Спілберга в режисерах автоматично роблять фільм
достойним уваги.

Під час перегляду військової драми «Бойовий кінь»
дві з половиною години проходять на одному подиху.
Історія неймовірної дружби юнака Альберта і норо-
вистого коня Джоуї, яка пройшла крізь Першу світову
війну, зачаровує.

Крім головної сюжетної лінії розгортаються додаткові,
які вражають своїм ліризмом і зворушливістю. Якісно
та реалістично виконані масові батальні сцени вип-
равдовують досить великий бюджет кінофільму. Не
зважаючи на драматичні моменти фільму, сюжет не
виринає особливу оригінальність та неперед-
бачуваними поворотами подій.

Фільм про справжню дружбу та всепереможну надію
не залишить нікого байдужим, а деякі моменти зму-
сять розчулитися навіть камінь.

«Оселя зла 5: Відплата»

(в оригіналі «RESIDENT EVIL: RETRIBUTION»),

2012 рік

Жанр: трилер, бойовик, жахи, фантастика

Режисер: Пол Андерсон

У головних ролях: Міла Йовович, Мішель Родрігес

Усі фанати гри та фільму «Оселя зла» просто мусять
сходити в кінотеатр на п'яту частину цієї кіноопові, адже
такими спецэффектами треба насолоджуватися у
3D! Отримуючи задоволення від якісно зроблених
сцен бою та стрілянини, де Еліс — головна героїня —
зачаровує своїми рухами, забуває про всі огріхи сю-
жету, а вони, на жаль, є.

Фільм дивує нелогічністю вчинків головних і друго-
рядних героїв, але це не зупиняло фанів фільму сто-
яти в черзі за квитками, щоб затамувати подих, на-
решті дізнатися, чим закінчиться протистояння непе-
ревершеної Еліс та лихої могутньої корпорації «Амб-
релла». А на кону — життя всього людства.

Старий як світ сюжет, тотальний постапокаліпсис,
злісні зомбі, якісні багатомільйонні спецэффекти, по-
вернення старих героїв із попередніх частин (та й
монстрів також) і Міла Йовович у чорному облягаю-
чому костюмі — це запорука того, що бюджет філь-
му відіб'ється, а глядачі отримують масу задоволен-
ня.

Для ще більшого занурення варто переглянути ще
раз перші чотири частини фільму, щоб освіжити
пам'ять та зануритися в атмосферу «Оселі зла».

Сподіваємося, що цей фільм стане містком до остан-
ньої, шостої частини, в якій, нарешті, добро та справед-
ливість переможуть.

Фотоконкурс «ПІДРОСТАЮТЬ КОЗАКИ»

Олександр Шепелев
(м. Одеса)

Чи є в Україні молоді патріоти? Чи підрастає гідна заміна старшим поколінням? З впевненістю можемо сказати: так!

23 лютого 2012 року колектив Центрального друкованого органу Міністерства оборони України журналу «Військо України» започаткував фотоконкурс «Підрастають козаки».

Він тривав до 14 жовтня, Свята Покрови Божої Матері, святої покровительки всіх козаків.

За цей час ми отримали чимало цікавих фоторобіт, найкращі з яких друкувалися на шпальтах журналу.

Редакція вдячна всім, хто взяв участь у конкурсі.

Окрема подяка меценатам, які підтримали почин журналістів «Війська України». Це керівник ТЗОВ «Онiкс Союз» Геннадій Частяков, почесний президент Благодійного фонду імені двічі Героя Радянського Союзу О.Г. Молодчого Олександр Шкурат та отаман Спасо-Преображенського полку МГО «Козацтво Запорозьке» генерал-полковник козацтва Сергій Півченко.

Сьогодні друкуємо дві останні конкурсні світлини. А імена та прізвища переможців будуть оголошені в наступному номері.

ВІЙСЬКО

УКРАЇНИ

ЦЕНТРАЛЬНИЙ ДРУКОВАНИЙ ОРГАН
МІНІСТЕРСТВА ОБОРОНИ УКРАЇНИ

Головний редактор

Олександр КЛУБАНЬ

Заступник головного редактора

Валентин БУРЯЧЕНКО

Відповідальний секретар

Андрій МИРОНЧУК

Засновник:

Міністерство оборони України

Адреса редакції:

вул. Мельникова, 81,
04050, Київ, Україна, а/с 72

Телефони редакції:

(044) 483-08-39,
489-38-59, 454-42-02

mail: viysko2003@ukr.net;

Електронна версія: www.vu.mil.gov.ua

© «Військо України», 2012

Підписано до друку: 25.10.2012 р.

Передплатний індекс: 74101

Передплату можна оформити в усіх поштових відділеннях зв'язку

Свідцтво про державну реєстрацію

КВ № 827 від 12.07.1994 р.

Рік заснування часопису — 1992

Друк: ТОВ «Поліграф-Експрес»

На обкладинці: Начальник штаба 95-ї окремої аеромобільної бригади 8-го армійського корпусу полковник Михайло Забродський, який під час навчань «Перспектива-2012» командував межвідомою Тактичною групою. Фото Сергія Попсучевича

Телефон з питань розміщення реклами: (044) 483-08-39

Редакція не несе відповідальності за зміст повідомлень інформативності і може друкувати статті, не поділяючи поглядів автора. Відповідальність за достовірність фактів, власних імен та інших відомостей несуть автори публікацій. Роботи (фотознімки, статті, малюнки, тексти та інші матеріали), які прийшли на адресу редакції, не рецензуються і не повертаються. Передрук матеріалів чи будь-яке інше їх використання можливо лише з письмового дозволу редакції. При використанні матеріалів посилання на журнал «Військо України» обов'язкове. За зміст реклами відповідальність несе рекламодавець.

Владислав Селезньов
(м. Сімферополь)

Бабине літо триває...

